GUADALUPE RIANXO

11 - 18 SETEMBRO 2015

Asesoría Barraña, sl
981 849 930
administracion@grupobarrana.es
BOIRO

VIAJESBARRAÑA
981 849 930
lui@grupobarrana.es
BOIRO

Cruceiro
ASESORIA
SEGUROS
981 863 430
contabilidad@grupobarrana.es
RIANXO

Cruceiro
COMUNIDADES
981 863 430
comunidades@grupobarrana.es
RIANXO

SANMARTIN
CORREDURÍA DE SEGUROS
981 860 634
rianxo@sanmartingestion.es
RIANXO

Índice de contidos

Saúda do alcalde de Rianxo........ 3

Saúda da Comisión de Festas........ 5

O coruscar da moreniña por Xosé M. Lobato 7

Recordando a José Manuel Romero "O Louseiro" e a nosa etapa escolar por Xosé Comoxo........ 10

Espírito Machón por X. Ricardo Losada 14

Arousa. Capital: Atenas? por Iago Hermo Martínez 18

Don Ramón Otero Pedrayo e "a casiña de Rianxo" por X. Ramón Brea Rei........ 24

Do milagre que obrou Noso Señor Santiago en augas de Sartaxes por Helena Villar Janeiro 32

Fondo Local de Música do Concello de Rianxo por José Luís do Pico Orjais........ 38

Desde Abuín mirando a Cortegada por Xesús Rábade Paredes 46

A xurisdición de Rianxo no "diccionario" S. de Miñano (1826-1828) por Clodio González Pérez........ 50

Del gentilicio al piropo por Santiago Agrelo........ 54

Caciques Viturro Varela e Viturro Posse por Xesús Santos........ 60

O Crego don Gerónimo Outeda Fernández por Xesús Costa Rodil........ 66

Relación de anunciantes. Teléfonos de interese........ 71

VENRES 11........ 13

SÁBADO 12........ 23

DOMINGO 13........ 31

LUNS 14........ 37

MARTES 15........ 45

MÉRCORES 16........ 53

XOVES 17........ 59

VENRES 18........ 65

Festas da Guadalupe 2015 pola Asociación "A Moreniña" está licenzada baixo **Creative Commons Atribución-Non Comercial-SenObraDerivada 4.0**
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.gl:

Vostede é libre de:

Compartir — copiar e redistribuír o material en calquera medio ou formato
O licenciante non pode revogar estas liberdades mentres vostede cumpra os termos da licenza.

Nos seguintes termos:

Atribución — Debe dar o recoñecemento apropiado, fornecer un vínculo á licenza e indicar se se fixeron cambios. Pode facelo de calquera maneira razoábel pero non de maneira que poida suxerir que o licenciante o apoia a vostede ou o seu uso.
Non comercial — Non pode utilizar este material para propósitos comerciais.
Sen derivadas — Se vostede remestura, transforma ou recrea sobre o material, non pode distribuír o material modificado.
Sen restricións adicionais — Non pode aplicar termos legais ou medidas tecnolóxicas que legalmente impidan a outros facer algo que a licenza permite.

Esta licenza aplícase a:

· os textos das colaboracións literarias a favor dos seus respectivos autores, agás as citas a outros documentos
· os demais textos e imaxes propias a favor da Asociación "A Moreniña"
Non se aplica ás marcas comerciais e publicidade nin ás imaxes alleas aos autores utilizadas nas colaboracións literarias.

MANUEL VICENTE MOSQUERA E HIJOS, S.A.

Conservas de Pescados y Mariscos

"LA VIEIRA"

MARCA REGISTRADA

Desde 1955

Lo más selecto en conservas.

Especialidad en:
Productos de las Rías Gallegas

Telf.: 986 55 40 06 – Fax.: 986 55 57 07
Avda. de Galicia 42-44– Apdo. 59
VILANOVA DE AROUSA
mvmosquera@lavieira.com
Búscanos en

Saúda do alcalde de Rianxo

Adolfo Muíños

Teño un ano máis por diante esta grande honra que é a de participar neste Libro das Festas da Guadalupe de Rianxo. Difícil tarefa, pois son consciente de estar a dirixirme a milleiros de veciños e veciñas, ademais de sumarme con estas verbas a toda unha serie de estudosos, escritores, poetas, persoas que gardan e elaboran para este libro materiais moitas veces inéditos que contribúen a escribir a historia do noso concello en diferentes eidos, dotándoo dun prestixio pouco común. Non é un libro das festas simple, cos seus anuncios, coa súa publicidade, co programa de actos... Procurou sempre honrar desde as súas páxinas sermos berce de Castelao, Dieste, Manuel Antonio, Brea Segade, Manuel Antonio, mesmo Arcos Moldes, outro dos grandes dinamizadores culturais do pobo e das festas rianxeiras.

Este foi un ano complexo e, en certa medida, aínda o é, xa que por estas datas espertaba Rianxo o ano anterior coa mala nova da prohibición do xeito, vítima da ignorancia dos afastados gobernantes de Bruxelas que meten no mesmo saco prácticas artesanais e respectuosas co medio ambiente, con técnicas esquilmadoras do mar. Mais vítimas tamén da incomprensión e deixadez de gobernantes próximos que ou non puideron, grave, ou non quixeron demostrar ou defender que a pesca nas rías debe ser asunto noso, o que é gravísimo. Rianxo en especial sufriu un ataque en toda regra a un modo de pescar e a un produto que nos identifica, a xouba de Rianxo, no país e fora del. A decisión nas institucións europeas está a caer.

Queremos ter unhas festas seguro onde estas tensións fiquen a un lado, por uns días canda menos, e o grande traballo da Comisión, co seu presidente á cabeza, así nolo ofrecen. Está reflectido no programa, desde a primeira á última noite, querendo implicar e facer gozar a todos e todas, desde crianzas a maiores, pasando por unha mocidade cun especial protagonismo nas celebracións das peñas e do Rianxo Rock. E esa noite máxica das bengalas, que de seguro están a realizarse probas e contraprobas para volver á normalidade, se é posíbel chamarlle así, normal, a unha concentración de milleiros de persoas a cantar en fraternidade o segundo himno de Galicia: a Rianxeira. Ou o Feirón Mariñeiro, que cambia de día polo tempo e triunfa igualmente (nada de pedir dez días de festa, foi por chover, unha excepción!). Ou a procesión polo mar de Rianxo que sempre se lembrará da imaxe de Asorey en Tanxil mais acode fiel ao encontro.

Veciños e veciñas, comerciantes e empresarios, grazas polo apoio ás festas da Guadalupe, recoñecidas de interese turístico galego, unha referencia non só na nosa bisbarra, senón para todos e todas os que veñen a Rianxo con gañas de pasalo ben, nunha terra acolledora e que se esforza por selo. Co mellor salón de baile ao aire libre que é a Praza de Castelao ao ritmo das orquestras máis sinaladas. Viva Rianxo, Viva a Guadalupe!

Imaxe: fotosderianxo.com

FABRICACION DE VENTANAS EN

ALUMINO Y PVC

CERRAJERIA EN ALUMINIO E INOX

ismermontaxes@gmail.com
www.ismermontaxes.com

ISMER
Montaxes
A Carballeira-Rianxo
C.P. 15920 A Coruña
Tel. 981 866 499

CE
09
EN 14351-1

100%
Financiación
En cómodas cuotas hasta 5 años[1]
Sin intereses hasta 6 meses[2]

OTROS PRODUCTOS :

Mosquiteiras, mamparas de ducha e baño, cubretendais, estores, venecianas, cortinas especiais,toldos,pergolas,duplicado de mandos a distancia, moviliario para terrazas de locales y jardines.

Saúda da Comisión de Festas

Ramón Iglesias Sánchez
Presidente da Comisión de Festas da Guadalupe

Veciños, veciñas, forasteiros:

Queira que o sol encha de luz e calor estas Festas da Guadalupe que se achegan, e que a raíña de sol que puxo moreniña á nosa Virxe veña a darnos unhas festas cheas de xente e alegría, como ben se merece Rianxo e todos vós.

Como tamén cheos de alegría están os xuvenís do C.D. Unión que acaban de ascender á Liga Galega tras gañar a liga, e quixéronllo vir agradecer á Virxe de Guadalupe.

En outubro deste ano fomos convidados unha vez máis ao Mosteiro de Guadalupe en Estremadura, onde se celebrará unha nova edición do encontro guadalupano que o ano pasado tivemos a honra de celebrar en Rianxo. Agradecemos a todas as entidades que nos visitaron por tan agradable compañía naquela xornada tan especial.

Por último, agradecervos a comprensión que tivestes coa subida do donativo para as festas que vos solicitamos. Agardamos que podades velo reflexado na calidade das festas. E que a festa non pare!

Ramón Iglesias Sánchez

Comisión de Festas da Guadalupe 2015

Adolfo Muíños Sánchez, alcalde de Rianxo
Presidente de honra

Ramón Iglesias Sánchez, Presidente

Carlos Ces Ozores, Vicepresidente

Uxía Cespón Ordóñez, Secretaria

Enrique López González, Tesoureiro

Roberto Bolaño Amigo

Alba Comojo Ordóñez

José Eiras Villanustre

Alejandro Herbón Figueira

Xián Iglesias Pérez

Lorenzo Méndez Noia

Santiago Mosquera Alcalde

José Manuel Rodríguez Vicente

Comisión de Juadalupeñas 2015

Cristina Ces

José Eiras

Alexandre Galbán

Martiño Galbán

Jennifer González

Francisco Hernández

Isaac Iglesias

Rubén Iglesias

Xián Iglesias

Daniel Lojo

Sarai Mariño

Carla Noya

Anxo Pérez

José Manuel Rodríguez

Alejandro Uzal

Adrián Vidal

Twitter: @guadaluperianxo
twitter.com/guadaluperianxo

Facebook:
www.facebook.com/guadaluperianxo

www.guadaluperianxo.org
festa@guadaluperianxo.org

Deputación DA CORUÑA

Rianxo Concello

Empresa Flora

FHG

HEREDEROS DE FRANCISCO GEY GONZALEZ, S.L.

AUTOCARES DE ALQUILER
SERVICIOS NACIONALES E INTERNACIONALES

Deséxalles Felices Festas

Campo Ribeiro, 13
ASADOS - RIANXO
Tfno. 981 862 119
Móbil: 655 932 030/ 027 / 028
Fax . 981 863 014
www.empresaflora.com
empresaflora@yahoo.es

Certificados ISO da European Quality Assurance

EQA ISO 9001 EMPRESA CERTIFICADA

EQA EN 13816 EMPRESA CERTIFICADA Certificado Nº 8820-E

O coruscar da moreniña

Xosé M. Lobato

Alborexar diario. Baliza de Rianxo,
bailarina excelsa. Cénit místico,
cantora da marusía. Deusa na morada,
dama venturosa. Enxoval presente,
espírito agarimoso. Frescor intenso,
fascinación constante. Gnose glosada,
gamela segura. Honesta sensibilidade,
halo luminoso. Icona senlleira,
intercesora fiel. Kyrie harmónico,
Kharxa pretérita. Labieira singular,
loa fascinante. Marabilla celeste,
murmurio da ondada. Nai idílica,
natura sorprendente. Ñandú no ar,
ñáñara/s acolledora. Ollada mariñeira,
oasis real. Protectora vital,
poeta reclamada. Querenza no devalar,
quinzada lendaria. Relucente morena,
rianxeira universal. Sagrada imaxe,
silente acougo. Tenaz colaboradora,
tranquila serenidade. Umbrela acaparadora,
ultreia na ribeira. Valencia do pobo,
varadoiro seguro. Xasmín da contorna,
xestora fiable. Zunido máxico,
zalema auténtica.

OTERO y LOSADA S.L.

CONSTRUCCIÓN DE FLOTADORES
DEPÓSITO DE COMBUSTIBLES
ESTRUCTURAS METÁLICAS
REPARACIONES EN EL MAR

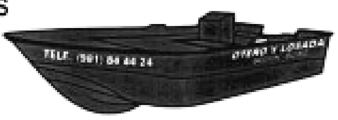

LANCHAS DE POLIESTER
FURGONETAS ISOTÉRMICAS
RECUBRIMIENTOS DE POLIESTER
PIRAGUAS, TERRAZAS, FURGONETAS, PISCINAS
DESBROCES FORESTALES

Bodión - BOIRO
Tfno. 981 84 44 24 - Fax 981 84 26 93
Parts. 981 86 23 84 - 981 86 01 99

ALUMINIOS PEREZ

Carpintería de:
Aluminio
P.V.C.
Cristales
Persianas

Álvaro Pérez Ordóñez

Telf./ Fax: 981.86.10.54
Móvil: 618.22.90.21
Campo de Pazos, 1 - Taragoña
15920 Rianxo - A Coruña
aluminios.alvaro.perez@gmail.com

Miembro de: AECALPO

ARTIS PINTURAS REFORMAS SL

- PINTURAS EN GENERAL
- REVESTIMIENTO DE FACHADAS
- ALBAÑILERÍA Y REFORMAS

chavalinviky@hotmail.com
Tef. 610204778 - 603618040
Asados - Rianxo

Gómez Capeáns & Moares S.L.P.

Juan Jesús Gómez Capeáns
&
Lidia Gómez Moares

Economistas Colegiados nº 279 y 4855
Auditor Colegiado nº 7197
Asesor Fiscal Colegiado nº 768
Gestor Administrativo nº 819
Titulado experto en Economia Forense
Actuaciones Judiciales
Agente y Corredor de Seguros

Asesoría de Empresas
Fiscal - Contable - Laboral
con Certificado de Calidad
ISO 9001:2000
nº de registro 00404277

Un equipo de profesionales integrado por Economistas, Abogados, Graduados Sociales y Administrativos les desea unas felices y animadas fiestas

C/. Rosalía de Castro 46 2ºE
C/. Rosalía de Castro 44A 1ºC, 44B 1ºA y 1ºC
(Frente Jefatura de Tráfico)
Tfnos. 981 593 388 - 981 593 027
Fax 981 593 027 - 981 553 747
SANTIAGO DE COMPOSTELA

C/. Travesía del Muelle 6 1º
Tfno. 981 860 175 Fax. 981 860 300
RIANXO

consultoria@jjcapeansasesores.es
www.capeansasesoresconsultores.com

TÜV

Dra. María José Ulloa Prado

ODONTÓLOGA

ORTODONCIA
ESTÉTICA
IMPLANTES

Poste, 16 - Taragoña - Tfno. 981 86 13 10

VALENTÍN GARCÍA SABORIDO

ELECTRICIDAD - FONTANERÍA
CALEFACCIÓN - BOBINADOS
ELECTRODOMÉSTICOS

Chorente 8, TARAGOÑA
Tfno. 981 86 12 16

COMERCIAL DUARTE S.A.

MAQUINARIA AGRÍCOLA, FORESTAL E XARDIÑEIRÍA

Amanecida, 35 - Puente Beluso
15990 BOIRO (A Coruña)

Tel. 981 862 393
www.comercialduarte.com

Grillo
Husqvarna

RENAULT

Talleres RIANXO, S.L.

SERVICIO GRÚA 24 horas - 696 430 060
Tfno. 981 86 00 08 - 608 58 34 57 - Fax 981 84 36 07
Rinlo 64 - RIANXO
trianxo@red.renault.es

Recordando a José Manuel Romero "O Louseiro" e a nosa etapa escolar

Xosé Comoxo

José Manuel Romero, "o Louseiro", e máis eu tivemos unha vida semellante. Fillos de mariñeiros, de nenos fomos á mesma escola, rexentada polo mestre **Manuel Bermúdez Fernández**. Ao rematar os estudos, por "recomendación" do mencionado profesor, eu comecei a traballar como administrativo no Pósito de Pescadores; el, tamén entrou de administrativo nun banco (creo que no Olimpio Pérez) que se iniciaba en Rianxo. Unha vez cumprido o servizo militar, eu entrei na compañía BEGANO S.A. de bebidas refrescantes, e Romero, tamén (un día deixounos para ir a outra empresa, pero seguimos mantendo a amizade de sempre). Os dous escribimos nos libros das festas de Guadalupe. Así toda unha vida.

O amigo Romero tívolle unha certa devoción ao mestre Bermúdez, eu, non tanta. Incluso escribiu sobre el recordando aqueles anos da nenez, e aquelas cancións que de cando en vez entoabamos na escola (entre elas "Adiós me marcho para Venecia, adiós Lucrecia..." e "Al olivo, al olivo, al olivo subí, por coger unha rama..."). Ademais, unha vez que o mestre marchou definitivamente para Viveiro, seguiulle a pista e logrou estar con el, e cuns familiares, en diferentes ocasións. No sei se chegou a estar coa sobriña, a recordada Genma, que tanto sufriu co ditoso tío.

Eu tiña unha visión diferente sobre Bermúdez; para min era demasiado arrogante e algo inhumano. Supoño que os dous sufrimos, eu polo menos si, algún que outro sopramocos del (proliferaban demasiado naquel local da casa de Dieste, da Ribeira); recordo que dun golpe que me deu na cabeza cunha cana, que non ía dirixido a min, tiven que ir correndo á farmacia e pedirlle a Máximo Alcalde que me fixese unha cura.

A miña relación co mestre rompeuse definitivamente polo seguinte. Sendo eu un rapazote e el director do novo colexio, naqueles intres situado no mesmo lugar que os actuais, fun pedirlle permiso para xogar ao balón no campo do recinto escolar. Aceptou. Tivemos mala sorte, xa que rompemos un cristal do edificio. Debíamos facernos responsables, e, como era sábado, decidimos que o luns iriamos dicirllo. O mesmo luns pola mañanciña, antes de que chegásemos, xa se decatara da rotura. Mandou un rapaz xunto de min para que lle facilitase os nomes dos que estivéramos xogando. Díxenlle ao neno que iría falar persoalmente con el. Efectivamente, cando pola tarde decidín entrar na súa aula para contarlle o ocorrido, botoume fóra a caixas destemperadas, a berros e sen escoitarme.

Aos poucos días recibín unha denuncia do alcalde do momento, Martín Gómez. Expostas nunha instancia as nosas razóns, tal denuncia quedou sen efecto. A partir deses intres, remataron as "simpatías" que lle tiña. Unha vez en Viveiro, onde ao pouco morría a súa dona, que tanto estimabamos, mandeille un telegrama de pésame. Non houbo contestación.

Maldicino (é un dicir), cando me decatei de que se volvera casar dúas veces máis. Non cheguei a entender que traizoara á súa tan estimada (ao menos por nos) Dona Celia, que tanto o coidara na súa etapa rianxeira.

Para que os seus exalumnos saiban algo da súa biografía, tratei de informarme e recompilar aquí, neste libro das festas de Guadalupe, eses datos.

Breves notas biográficas do mestre Manuel Bermúdez Fernández

Era natural da parroquia de Santa María del Campo-Viveiro, onde naceu o 25 de abril de 1902. Era fillo de José Bermúdez e María Fernández. Casou na súa vila a finais de outubro de 1929, con **Celia María Rey Rodríguez**.

Non temos datos dos seus estudos de Maxisterio, que creemos realizou na Escola Normal da Coruña. En decembro de 1933, era un dos mestres aspirantes a ocupar unha interinidade; meses despois (febreiro de 1934), nomeárono para a escola de San Xulián de Loiba-Ortigueira. En outubro, era convocado, como cursillista, para elixir interinamente unha nova escola. Nesta etapa formaba parte da "Juventud Masculina de Asociación Católica de Vivero", onde demostrou "un gran espíritu religioso".

Ao comezar a guerra civil, residía en Santa Marta de Ortigueira, onde exercía de mestre en San Esteban de Sismundi.

O 4 de setembro de 1936, a Delegación da Orde Pública de Ferrol, comunicáballe ao Delegado Militar de Instrución Pública da Coruña, que **Bermúdez Fernández** profesaba "ideas avanzadas y se ha distinguido como propagandista de ellas con anterioridad al movimiento militar". Oito días despois, deixaba de ir á súa escola de Sismundi. Dos informes dos pais dos alumnos, dedúcese que mostrara sempre "un interés extraordinario, por ningún otro superado, por la instrucción y educación de nuestros queridos hijos dentro de la más pura moral cristiana"; a súa marcha, segundo o presbítero Enrique Chao Espina (Viveiro, 1908; licenciado en Filosofía, mestre e profesor do Instituto Nacional de Ferrol), "ha sido sentidísima" por todos os fregueses "que todavía le recuerdan con cariño".

O alcalde de Ortigueira, Gonzalo Prieto Cao, en xaneiro de 1937, confirmáballe á Comisión Depuradora, que Bermúdez militara no Partido Galeguista, e que interviñera en propagandas políticas rexionalistas. Dato que corroboraba o tenente da Garda Civil, Pedro López Diaz, aínda que nesas datas sentía "gran fervor por el Glorioso Movimiento Nacional". O informe demoledor para Bermúdez veu do crego

de Sismundi, Ramón Crego Prieto; segundo el, acompañábase "de elementos que desde el punto de vista social eran subversivos; asistía pocas veces a misa, pero las veces que lo hacía lo hacía de una manera ejemplar; este señor fue discípulo de Villar Ponte y de ahí sus ideas de republicano desde su niñez"; con todo, aludiu a que estaba "desengañado y completamente mudado y tengo la completa seguridad que (no en esta parroquia en donde carece de cierta autoridad de que debe de estar rodeado el maestro) realiza una labor fecunda y patriótica. Es de carácter sencillo y bondadoso y toda su ruína y modo de proceder en la campaña galleguista la atribuyo a mandatos del cacique de la parroquia Don Florencio Trinquete".

Nesa etapa, dedicouse a dar clases na academia católica "Santa María", de Ortigueira, onde desempeñou o cargo de administrador e celador. Estaba considerado como "persona de excelente conducta"; adherírase ao Glorioso Movemento e concorría a "cuantas manifestaciones de júbilo se iniciaron en la villa, siendo un fervoroso amante de la Causa".

Definitivamente, en abril de 1940 foi separado do servizo e dado de baixa na escala de mestres. O xornal *El Compostelano*, recolleu a noticia o 9 de xullo.

En outubro do mesmo ano solicitaba a revisión do seu expedientes de depuración.

A Comisión Depuradora imputáralle os seguintes cargos: 1) Haber militado no Partido Galeguista, e intervir como propagandista do mesmo en diferentes mitins celebrados en San Adrián de Veiga, Mera e outros lugares; 2) Figurar como apoderado dos partidos da Fronte Popular nas eleccións "últimas"; 3) Pertencer á Asociación de Traballadores da Ensinanza, en 1935; e 4) Ter contribuído á subscrición en favor dos mestres presos con motivo da Revolución de Asturias.

En 1941, o vocal relator da Comisión Superior Ditaminadora de Expedientes de Depuración, unha revisado o expediente instruído contra Bermúdez, propúxolle á Superioridade que se anulase a orde de 1940 pola que se lle impuxo a sanción de "separación definitiva del servicio". No seu lugar, debía impoñérselle a de "suspensión de empleo y sueldo durante dos años (...), traslado forzoso fuera de las provincias gallegas, con prohibición de solicitar vacante durante un período de cinco años e inhabilitación para el ejercicio de cargos directivos y de confianza en instituciones culturales y de enseñanza". Así foi, e así o confirma *El Compostelano*, o 3 de xaneiro de 1942.

Dos anos seguintes non sabemos nada, e incluso de cando tomou posesión da escola de Rianxo, que puido ser a mediados dos 50. En marzo de 1956, participaba cos alumnos na festa da Árbore que ese ano celebraron en Isorna, onde pronunciou unhas palabras "de elogio de los árboles y de la Fiesta del Árbol". Ao ano seguinte, con Martín Gómez de alcalde, a festa celebrárona na Ribeira, onde novamente, como secretario da xunta municipal de Ensinanza que era, pronunciou unhas palabras "de elogio del acto". Tamén en 1958, cando seguía de secretario, explicando a "finalidad de la solemnidad y habló de los árboles a través de la hisoria".

En agosto de 1959, asinaba como testemuña na voda do recordado Manuel Dourado Deira e Avelina González Rodríguez. Nesas datas exercía de correspondente do xornal *Faro de Vigo;* e anos despois (1965) de *El Pueblo Gallego*, onde deu a noticia de terse incorporado ás actividades pedagóxicas oficiais, como Inspectora de Ensinanza Primaria na zona de Ribeira, Carmen Muñoz, señora de Rafael Dieste.

No verán de 1965, visitaba a súa vila de Viveiro, con miras, posiblemente, de fixar alí a residencia definitiva. En 1966, antes de marchar, os mozos do Club de Aire (ou grupo "Pedra Vixía") homenaxeábano cunha serenata, en agradecemento polo traballo realizado na vila e pola composición que realizara de varias interpretacións musicais para eles:

"Hemos tenido la fortuna de escuchar a uno de ellos (grupo Pedra Vixía ou Club de Aire) en el homenaje tributado al director del Grupo Escolar, Don Manuel Bermúdez, con motivo de su traslado a Vivero. La fiesta resultó de lo más agradable porque incluso hemos escuchado la interpretación magnífica de una composición musical del homenajeado, que no nos explicamos como no figura en los repertorios folklóricos regionales".

Peluquería imperial
YOLI

C/ Rúa de Abaixo, 29 - RIANXO
Tels. 981866665 646769603
curesgrande@hotmail.com

IRMÁNS CEBREIRO

* REVESTIMIENTO DE INTERIORES
* YESO PROYECTADO
* ESCAYOLAS

Tfno. 981 86 04 39 - Ctra. de Tanxil, 6 1º - RIANXO

Carretera Provincial CP-3301 km.5
Palleiro nº15, Leiro - Rianxo
Tel. 646769603 - 617465588
curesgrande@hotmail.com

PENSIÓN HOSPEDAXE
PUNTA PALLEIRO

- Habitaciones amplias con terraza, baños con hidromasaje.
- Calefacción, hilo musical, televisión en todas las habitaciones.
- Cafetería, salón de peluquería, parking privado.

E.S. G

ESTACIÓN DE SERVICIO

ESTACIÓN DE SERVICIO N.º ESG-333

GOMPA, S.L.

REPSOL YPF SOLRED

☎ 981 863 115 - TARAGOÑA (Rianxo)

PULPERIA - PARRILLADA

O' TABERNEIRO S.L.

RESTAURANTE
OSTRERIA
-VIVERO PROPIO-

Muelle Comercial Tfno. 981 86 64 96 - RIANXO

11 VENRES

23:00 Concentración das JUADALUPEÑAS na Praza Castelao

23:30 CHUPITASO + DISCO MÓBIL PLAY con

GAFAS E PALLASO

Os días previos á Guadalupe lanzarase o vídeo promocional de Rianxo "Que a festa non pare", que terá presencia durante as festas.

Neste proxecto participaron diversos colectivos e persoas de Rianxo de forma desinteresada para crear un produto conxunto de promoción da nosa vila e das nosas Festas da Guadalupe.

Grazas a Perfecto González e Rafael Iglesias, promotores do proxecto, xunto co Concello de Rianxo e todas as persoas implicadas na produción desta experiencia.

ASESORÍA ECONÓMICO FISCAL
EMPRESAS - TRIBUTACIÓN
CONTABILIDADES
ESTUDIOS ECONÓMICOS

Antonio Piñeiro Seage

ECONOMISTA
AUDITOR DE CONTAS

Rosalía de Castro, 9 1º - RIANXO - Tfno. 981 86 02 87 - Fax 981 86 62 79
Vigo - DODRO - Tfno. 981 80 20 48

Espírito Machón

X. Ricardo Losada

Quixera recordar, agora que estamos de festas, a algunhas persoas que morreron neste último ano, e que compartían con meu irmán Tucho, que tamén se foi recentemente, unha das virtudes que eu máis valoro e que chamo *espírito Machón*, en honor a ese rianxeiro que, desde que marchou hai moitos anos para EEUU, volve en canto pode a Rianxo e paséase polas rúas e bares feliz de estar cos amigos e veciños de toda a vida. Non sei por que, pero fíome máis das persoas coma el, que marcharon da súa vila natal e volven en canto poden, que daquelas que non regresan ou mesmo falan mal do que deixaron atrás. Meu irmán Tucho tiña o espírito Machón, aínda que só o puido mostrar de estudante, pero tamén Jorge o da Chucha ou Romero. Traballaban e vivían en Vigo e Ferrol pero volvían regularmente. Estou seguro que tiñan ese espírito, o espírito Machón, porque foron felices na infancia, e dáme a impresión que os que non o teñen, foron infelices.

Hai pouco lin un libro sobre a vida do escritor italiano Cesare Pavese. Tivo unha infancia infeliz e foi toda a vida unha persoa moi atormentada. Escribiu un diario titulado *O oficio de vivir*, e acabou suicidándose. Mentres lía ese libro, tiven un sentimento agridoce. Agre porque me doía que Pavese non tivese o espírito Machón para estar protexido da terrible soidade que aniñaba no seu ser. Doce porque eu non era coma el: tiña o privilexio de estar posuído por ese espírito. Ao rematar o libro, recordei a miña infancia cunha sensación de agradecemento tan forte que só puiden dominala escribindo un artigo. Titúlase *Dous oficios de vivir*, e quero compartilo agora con todos os rianxeiros, pero sobre todo con aqueles que non están en Rianxo nestas festas de Guadalupe (inclúo, por suposto, aos que nos deixaron definitivamente), e que darían un ril por estalo.

Dous oficios de vivir

VIVIR, UN HOMICIDIO TÍMIDO. Escoito con frecuencia o poema de Cesare Pavese *Virá a morte e terá os teus ollos* cantado en euskera por Paco Ibáñez. Un poema moi triste, pero cunha forza inmensa porque o autor tivo unha vida atormentada e acabou suicidándose. Xa de neno agoniábase pensando (e chegou a pasarlle de adulto) que a muller que amaba casaba con outro. Como resumo da súa infancia, di: "Unha tarde, camiñabamos rodeando un outeiro, en silencio". O proxecto da súa nenez foi escribir un libriño para poder lelo en soidade. Sendo adolescente, escribe: "Nacemos para vagar por estes outeiros, sen mulleres e coas mans ás costas...". Aos 21: "Como os pálidos suicidas / aínda ávidos de amor pola vida." Con 30 e poucos, nun poema a un traballador das fábricas de Turín: "Aprendeu a traballar en fábricas sen risas". Uns anos despois: "Hai rúas, bulevares de Turín polos que camiñan persoas que a guerra maltratou e matou. Persoas contentas,

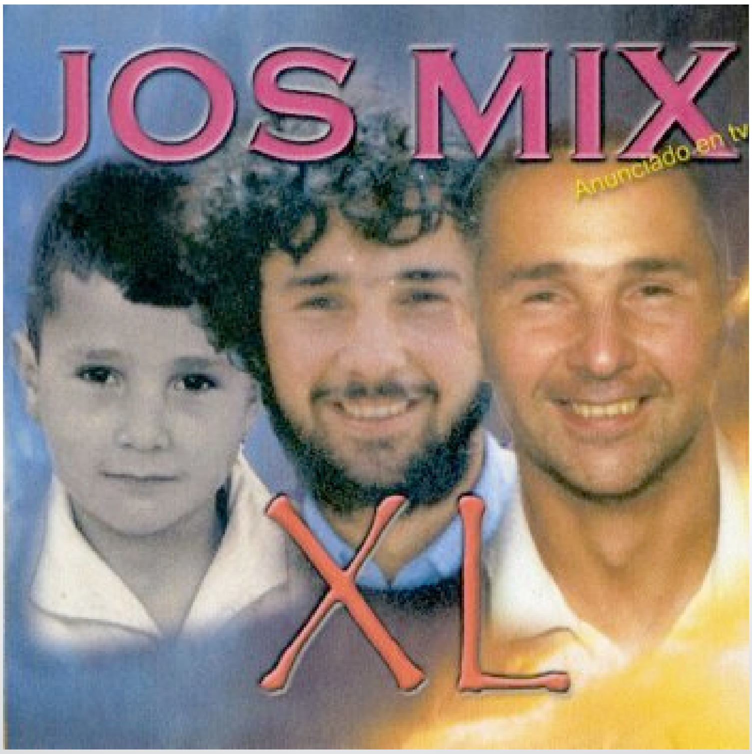

intelixentes, que entón eran alguén, que ti coñecías a penas. Era unha sociedade de verdade. ¿Para que terá existido?" Con 42, pouco antes de suicidarse: "Estou roto, non teño ganas de ver a ninguén e pagaría con ouro ao asasino que puidese apuñalarme durante o meu sono". Morreu sen ter nunca muller, fillos ou casa propios, convencido de que nos xestos e palabras da nenez están os sinais do pavor adulto. O que foi, será, dixo.

VIVIR, UN SUICIDIO OPTIMISTA. Pouco antes de ler un libro sobre a vida de Pavese, atopei no meu estudo un CD que me regalaron uns amigos cando cumprín corenta anos. O CD, composto por cancións de éxito na miña mocidade, titúlase JOS MIX XL. Jos é como me chaman os familiares e amigos máis íntimos. Na carauta aparecen cinco fotos miñas a diferentes idades, catro delas reais (dez, dezaoito, trinta, corenta) e unha ficticia (oitenta). Poucas veces me rin tanto como cando vin esa imaxe miña de vello encanecido e desdentado. Lendo ese libro sobre Pavese que antes comentaba non me saíu da cabeza ese momento e unha frase durísima de S. Beckett que parece o contrario desa estrondosa gargallada: "A vida humana é o acto de dar a luz sobre unha tumba aberta". Pavese coincidiría, eu non, e ese contraste aledoume a lectura daquel libro tan triste. Recordei que de neno eu soñaba con bicar os beizos dun rostro fermoso de muller e que miles de persoas me aclamasen tras gañar a final dos 100 metros lisos dos Xogos Olímpicos. Conseguín as dúas cousas moitas veces pois xa de adolescente aprendín que todo rostro de muller que bicas voluntariamente é fermoso, e que calquera aclamación pública (mesmo a dun can ou dun gato) é multitudinaria. Como resumo da miña infancia, diría: "Un lusco fusco os amigos da estreita rúa onde nacín xogamos barulleiros aos cartóns mentres agardamos que as nosas nais nos chamen para cear". Non conseguín vivir así toda a vida, pero os mellores momentos foron e son réplicas daqueles días, e canto máis vello vou, máis os necesito. O can de Paulov, despois dun proceso de condicionamento clásico, segregaba saliva nada máis oír tocar unha campá. Eu segrego a voz daqueles amigos dicindo *Ghanei unha machucada de cartóns* e a voz de miña nai dicindo *¡Jos, a cear!*, cada vez que escoito as campás da igrexa de Rianxo, a cincuenta metros da miña casa natal. Nos xestos e palabras da nenez, aprendín, están os sinais da felicidade adulta, e gustaríame poder agradecerlle a tantas persoas (meus pais, sobre todo, pero tamén a meus irmáns e algúns amigos e veciños daqueles anos) que me impedisen ter caído desde o útero materno, como Pavese, a unha tumba.

Cando dentro duns anos me pareza a ese vello de JOS MIX XL, escribirei un poema titulado *Virá a morte e terá os teus dentes*. Se hai outra vida, non poderei escoller (é o único de nós que non cambia) os ollos e a mirada, pero si se vivila con ou sen dentes. Ese foi o erro de Pavese. Comparando a morte co que permanece, é imposible o máis mínimo sorriso. Comparándoa co que dexenera, ata pode ser simpática. Eu tamén digo, como Pavese, *O que foi, será*, pero será desdentado e encanecido, e só agardo que cando o comprobe mirándome no espello, sexa capaz, como naquel feliz aniversario, de rir a gargalladas.

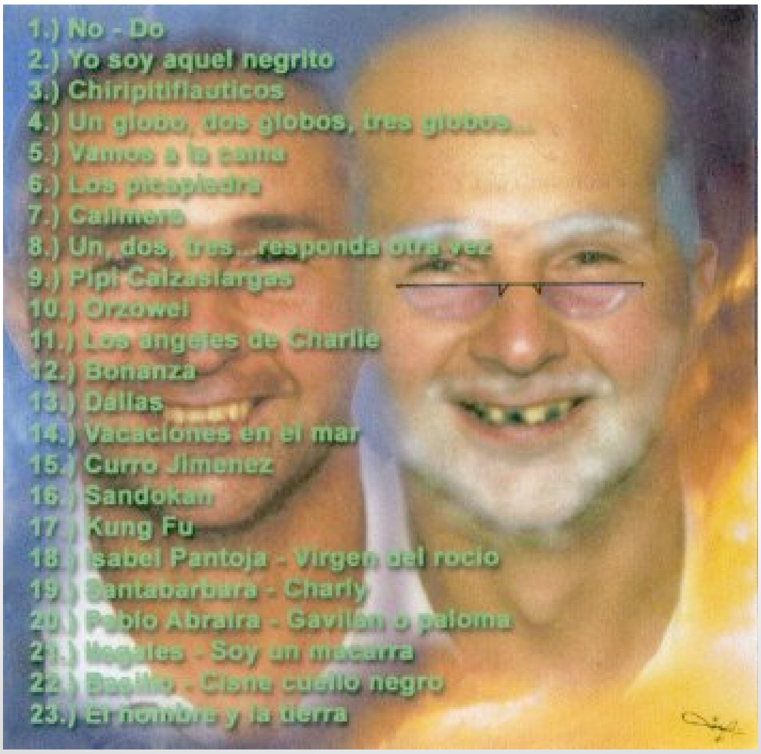

CITROËN

TEL. 981 86 06 50
FAX 981 84 36 21
tallerestanxil@soc.redcitroen.es
www.tallerestanxil.citroen.es

TALLERES TANXIL, S.L.
CTRA. DE TANXIL, 6
15920 RIANXO (A CORUÑA)

Susavila.com
correduría de seguros

Su mejor socio
... en seguros

Rosa Comojo Figueira
GRADUADO SOCIAL
DIPLOMADA EN SEGUROS

RIANXO - C/ Rúa do Medio, 34 - 15920
Tel - Fax: 981 860 098
E-mail: susavila.rianxo@susavila.com
www.susavila.com

infantilandia
Tel. 615 05 64 77
Parque Empresarial A Picaraña - Nave 34
15980 - Escravitude - Padrón - A Coruña
www.infantilandia.com

R. IGLESIAS SANCHEZ E HIJOS S.L.

CONSTRUCION E REFORMAS EN XERAL

TLF: 650932486 / 650932487

RIANXO - A CORUÑA

WWW.IGLESIASCONSTRUCCIONES.COM

PRESUPUESTOS SIN COMPROMISO

ACL

ARQUITECTURA TÉCNICA

- TASACIÓN DE INMUEBLES

  Viviendas, bajos comerciales, terrenos, impuesto de sucesiones y donaciones, etc.
- CERTIFICADOS ENERGÉTICOS
- INFORME DE EVALUACIÓN DE EDIFICIOS
- PERITACIONES
- IMPLANTACIÓN DE SISTEMAS DE GESTIÓN

PLAZA CASTELAO 3, 2º RIANXO
(ENCIMA INMOBILIARIA EIDOS)

Arousa. Capital: Atenas?

Iago Hermo Martínez

"A Atenas da ría de Arousa". Fai moito tempo xa que se emprega esta frase para referirse á vila de Rianxo, á súa actividade cultural e á súa estraña capacidade para producir artistas, intelectuais e xente de cultura en xeral. Pero eu non vou a ser partícipe desa expresión. Non ten nada que ver coa situación de Grecia nos últimos tempos, non. Tampouco quere dicir que non me guste a capital do país heleno (ao contrario!). Non empregarei esa expresión por un simple motivo: Nin Rianxo é Atenas, nin Atenas é Rianxo.

Pode parecer moi seco, sobre todo se temos en conta que non é máis ca unha expresión como poden ser "morreu o conto", "poñer o carro diante dos bois" ou "quen ten cu ten medo"; mais tendo en conta a historia da nosa vila, a súa evolución ao longo do tempo e todo o que isto nos deixou (para ben e para mal), para que comparar dous lugares tan distintos? A cidade de Atenas posúe un encanto propio ao que ningún outro lugar do mundo pode semellarse. Fixémonos no seu clima mediterráneo coa súa fauna e flora, na súa gastronomía, na súa lingua, ou nos seus monumentos e lugares emblemáticos, como a Acrópole ou a Praza Sintagma. Acaso Rianxo non ten tamén unhas características propias que o definen no que hoxe en día é? Vivimos nunha vila cun clima máis que apetecible, montes verdes por un lado e o mar polo outro, unha gastronomía que fai que á xente doutros lugares lles caia a baba, cunha lingua tan fermosa como o galego, e con un feixe de castros, cruceiros, igrexas, ermidas, pazos e prazas que converten a Rianxo nun digno competidor (proporcionalmente falando, loxicamente) da capital helena.

Os encantos naturais e históricos de Rianxo veñen acompañados doutro elemento que puido levar á creación da expresión do inicio deste texto. Que persoa en Galicia non coñece aos nosos Castelao, Manuel Antonio ou Rafael Dieste? Cantas prazas, rúas, colexios e institutos levan o seu nome ao longo da nosa terra? E non son os únicos, posto que tamén os acompañan outros persoeiros como Brea Segade, Faustino Rey Romero ou Paio Gómez Chariño. A proporción de figuras relevantes da cultura de Galicia fai que moitas veces se escoiten cousas como "que terá Rianxo para que saian tantos ilustres?" ou "que comerán os rianxeiros que tan creativos saen?". A veces eu mesmo me fago preguntas así. Teño a grandísima honra de ser profesor de piano na Escola de Música de Rianxo, a mesma escola na que eu dei os meus primeiro pasos no mundo da música, e vexo como cada ano pasan polas nosas aulas alumnos cun talento e un amor tan profundo por facer música, que costa crelo. Pero non hai máis que escoitar a fantástica banda da escola e ver os músicos profesionais que saen de Rianxo (como Antón Alcalde ou Rafael Collazo, entre outros), para decatarse de que si, algo especial hai. E non só na música! A nosa é unha vila de artistas e colectivos culturais cunha fonda pegada. Vai de Roda, os grupos de teatro Airiños e Criaturas, os artistas "Ché" Tembra ou Nuco Losada, os escritores Gonzalo Hermo ou Esther F. Carrodeguas; e moitísimos máis que non collen aquí.

Pero todo ten o seu lado bo e o malo. Temos unha cantidade de artistas e intelectuais que fan de Rianxo unha vila a ter en conta no panorama cultural galego (e tamén internacional, ollo!), pero isto ten que ir acompañado dunha resposta da xente de Rianxo, xa que, se nós mesmos non lemos o que escriben os nosos escritores, non contemplamos e admiramos as obras dos nosos artistas plásticos, non acudimos ás representacións teatrais dos nosos grupos ou aos concertos dos nosos músicos, que razón de peso pode ter ese traballo que fan todas estas persoas, veciños nosos na súa maioría? Como músico, podo dicir que o público ante o que máis nervioso me podo chegar a poñer é o da xente de Rianxo, pero tamén é o que me chega ao máis fondo da alma cos seus aplausos e palabras de ánimo. Por que? Posiblemente porque non hai nada que faga sentir máis orgulloso a un mesmo que amosarlle aos teus veciños o resultado do traballo feito pensando en "chegarlle ao corazón" das persoas que aprecias e coas que compartes o teu día a día.

Se os rianxeiros se involucran na cultura do noso pobo, se apoiamos e animamos aos nosos artistas, se participamos da vida cultural da nosa vila e lles ensinamos aos nosos cativos a gozar das artes e a participar delas; o futuro cultural de Rianxo, asegúroo ao 100%, brillará moito máis aínda, e a lista de persoeiros ilustres, colectivos culturais e artistas destacados será tan longa, que os atenienses, para referirse á súa cidade, empregarán a expresión "O Rianxo de Grecia".

Imaxe: "Attica - Temple of Poseidon" A.Savin (CC BY-SA 3.0)

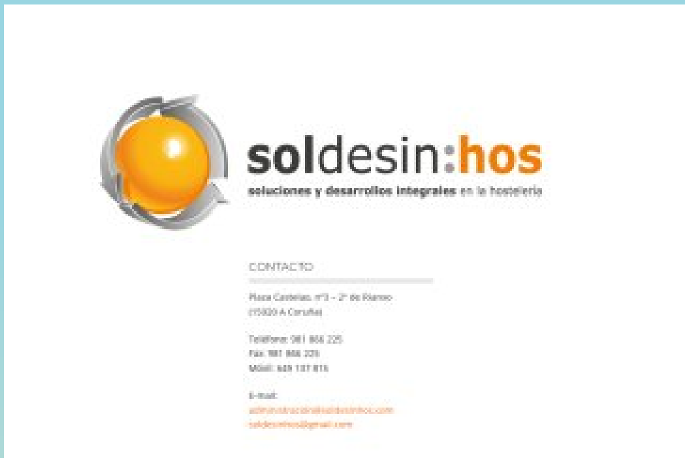
soldesin:hos
soluciones y desarrollos integrales en la hostelería
CONTACTO

rotularama
comunicación visual
Telf: 981 86 1210
696 00 4448
Fax: 981 86 2009
Marquesa 25, Asados
15984 Rianxo
A Coruña
info@rotularama.com
www.rotularama.com

Peluquería y Estética
Eclipse
Estefanía Ordoñez Fuentes
Rio de Cima, 9 - Bajo/15920 - Rianxo - Telf: 981 860 458
Movil: 619043678

Decoracións
Adobío
Artigos pro fogar
Rúa Irmáns Ínsua - Tfno. 981 86 06 00 - RIANXO

AGRO MARXANDO
PENSOS E ABONOS
Almacén de cereais - Galiñas poñedoras
Ao seu servizo dende 1984
Outeiro 83 - TARAGOÑA - RIANXO
Tfno. 981 86 24 42

ACADEMIA DE DISEÑO
Mª JESÚS GEY
Diseño de moda
Corte y confección
Patronaje industrial
Escalados
Estampación
Poste nº3 Taragoña-Rianxo C.P. 15985, A Coruña
Tel: 981 86 21 46
mariajesusgey@mariajesusgey.es
www.mariajesusgey.es

Joyería BRAVO
leCarré
ABRIMOS 24 HORAS
www.joyeriabravo.com
¡¡¡Felices Fiestas!!!
Paseo de Manoel Antonio 61 BJ
15920 Rianxo A Coruña
Tfno.981.860.104
Síguenos en Facebook y Twitter.

GEFICO BARBANZA

- ASESORÍA FISCAL, CONTABLE, LABORAL
- ADMINISTRACIÓN DE FINCAS: COMUNIDADES, COMPRA-VENTA...
- CORREDURÍA DE SEGUROS: AUTO, FOGAR, EMPRESAS, EMBARCACIÓNS...
- TRAMITACIÓNS EN XERAL: RENDA, LICENZA CAZA, PESCA, CATASTRO, PENSIÓNS, SUCESIÓNS, BECAS...

Boas festas

XESTORÍA ADMINISTRATIVA SUÁREZ TARRÍO

- XESTIÓNS TRÁFICO: PERMISO CONDUCIR, MATRICULACIÓNS, TRANSFERENCIAS, BAIXAS...
- TARXETAS DE TRANSPORTE: SOLICITUDE, RENOVACIÓN...

Atalaia 29 - Asados - RIANXO
Tfno./Fax 981 86 27 58

Xan de Estivadas 14 1ºD 15200 - NOIA
Tfno. 981 82 02 13 - Fax 981 82 48 91

gefico@economistas.org - geficoasados@gmail.com

Carpintería Coello

CARPINTERIA EN XERAL
Mobles de cociña, Armarios...

Ramón Fachado Iglesias

Rúa do Hospital, 7
15920 RIANXO
Tfno. 646 677 674

CACHARRON
Asesores de Empresa

LABORAL - FISCAL - CONTABLE
COMUNIDADES

Pza. Virxe de Guadalupe, 2-3 1º - RIANXO
Tfnos. 981 86 64 18 - 981 86 60 89 - Fax 981 86 67 01
info@cacharron.net

E. Muñiz s.l.
EMPRESA AUTORIZADA
MANTENEDOR
TELECOMUNICACIONES
FONTANERÍA
ELECTRICIDAD
GAS
CALEFACCIÓN
Arcos Moldes, 1 · Gudiños 15920 Rianxo
Teléfono Oficina: 981 860 735 · Telefono Móvil: 658 892 309
emuniz@fegasinel.com

TANXIL
restaurante
playa de tanxil / rianxo
Bautizos, Comuniones, Menú del día, Cenas de empresa, etc.
Haga su reserva:
Telf: 981860454, 680483476

MAPFRE
DELEGACION RIANXO
Siempre a tu servicio
981.86.61.38 / 680.707.752
Rinlo, 1. Rianxo

asteleiros
CATOIRA
www.astilleroscatoira.com
TLF: 981 860 457
FAX: 981 860 742
MÓVIL(ES): 607 400 248
627 560 225
A OLEIRA
4ªVILL-3-1403

MILVALKIRIAS

TERAPIAS ALTERNATIVAS

-REIKI
-TAROT
-ACUPUNTURA
-REFLEXOLOXÍA
-REGRESIÓNS
-TENDA ESOTÉRICA:
(VELAS RITUALIZADAS, MINERAIS, AMULETOS,...)

AGARDÁMOSTE

Rúa Viorneira Nº5 MILLADOIRO
Teléfono: 655 295 694
http://www.milvalkirias.com

12 SÁBADO

10:00 Dianas e alboradas
Banda de Música de CALDAS DE REIS

10:00 Dianas e alboradas pola parroquia
RÍO DE ANXO

12:00 Debuxo na rúa na Rúa do Medio

13:00 Concerto da banda na Praza da Igrexa

13:30 PREGÓN DAS FESTAS dende a Casa do Concello

14:00 Sesión Vermú: XACOBEO

16:00 Ruta Cicloturística dende a Praza Castelao
Peña Ciclista Castro Barbudo

18:00 Concerto de banda na Praza da Igrexa
Banda Infantil da ESCOLA DE MÚSICA DE RIANXO

20:00 Baile e música tradicionais na Praza da Igrexa
ASC FOGO FATUO

21:00 Certame de Corais no Auditorio de Rianxo
organiza Escola de Música de Rianxo

23:00 ROCK IN RIAN no Parque Galicia
QUEMPALLOU – FORRAJE – DIPLOMÁTICOS DE MONTEALTO – TERBUTALINA – DESALOJO
organiza Comisión de Juadalupeñas
colabora Concello de Rianxo

XACOBEO – CENIZA

Don Ramón Otero Pedrayo e "a casiña de Rianxo"

X. Ramón Brea Rei

A edición póstuma do libro *"Primeiro retorno de Castelao"* do admirado amigo Manuel Dourado, volve a pór de actualidade a relación fraternal do intelectual ourensán coa vila do seu irmán espiritual, Castelao. Nas dúas datas en que temos constancia da súa presenza, 1950 e 1975, a figura de don Ramón significaba o apoio ético para a causa galeguista e a constatación dunha loita viva e soterrada que seguía acesa, agora a través da iniciativa Galaxia.

Dourado recolle na súa publicación a crónica dunha homenaxe a Alfonso Daniel no seu XXV cabodano, xa nos estertores do franquismo, froito da cal fica, no paseo da Ribeira, o busto doado polo Padroado da Cultura Galega de Montevideo. O acto tería lugar o 27 de setembro de 1975, e nel estivo presente cos seus 87 anos, don Ramón Otero Pedrayo, nunha das derradeiras intervencións públicas, xa que finaría meses despois.

O día, chuvioso e triste, parecía concordar cos tráxicos fusilamentos, na véspera, dos cinco condenados polo proceso de Burgos. Ante os presentes, Otero descobre o busto cuberto coa bandeira de Galicia, réplica daquela coa que foi amortallado Castelao, existente no Centro Galego de Bos Aires, e evoca emocionado a amizade e as iniciativas que xuntos artellaron a prol de Galicia. Dourado recolle o texto do discurso, e tamén conservamos o documento sonoro, grazas a unha gravación que Nuco Losada (xa daquela sabía mirar con ollos de futuro) foi quen de facer dende unha fiestra do paseo da Ribeira. Moitos dos alí congregados eran conscientes da transcendencia daquel acto e do simbolismo que gardaba, coma se intuísen que a Ditadura estaba a piques de sucumbir.

Na palabra afervoada e nidia do patriarca galeguista rezuma a emoción dos recordos daquel 5 de setembro de 1947, *"cando nos dimos a derradeira aperta en vida de ti, mortal, pero non en vida inmortal, no peirao de Bos Aires"*. E dende alí, achégase á realidade rianxeira, non sen antes percorrer co amigo as rúas da memoria da Compostela compartida: *"nos altos silencios da noite, na monumental Compostela, sentíamos unha enorme emoción e calábamos abraiados, porque era cando as estrelas se persignaban e o rolo da Berenguela deitaba aquelas badaladas que parecían ser escoitadas no outro mundo"*.

Malia sentir que o seu tempo se está a acabar e que a morte ronda co *"alento letal"*, Otero quere estar en persoa no paseo da Ribeira para dar fe coa súa palabra e a súa presenza que a figura de Castelao é inmorrente e que o sacrificio de tantos anos non fora baleiro.

A vila mariñeira enche a tarde mollada de setembro e séntese protagonista do saúdo cordial de don Ramón quen confesa que sempre a levou no corazón e que *"nas miñas soedades de vello e de triste sempre, sempre se levanta cun exemplo de bondade, de fidalguía e de nobleza"*. O mar de Rianxo, onde conflúen os sons da montaña e da ribeira é para Otero *"unha especie de síntesis de toda Galicia"*.

Pero don Ramón xa tiña acudido a Rianxo o 20 de xaneiro de 1950, poucos días despois do pasamento en Bos Aires do egrexio galeguista, co gallo dun funeral na súa memoria. O encontro recólleno con todo detalle os amigos Comoxo e Santos na súa última achega bibliográfica á historia local rianxeira, *"Rianxo na ditadura franquista, (1939-1979)"*: *"Ao acto oficiado polo crego Fariña Garabán e media ducia de curas máis, asistiron un bo número de veciños. De fóra xuntáronse diferentes amigos que a prensa de Santiago omitiu; entre outros, estiveron Otero Pedrayo, Xesús Carro, García Sabell, Maside, Borobó, Manuel Beiras, Ramón Baltar, Xaime Illa Couto e Álvaro Paradela"*.

Da estadía en Rianxo e do grande afecto que lle profesaba á Vila D. Ramón Otero Pedrayo, xa ten dado conta en artigos e conversas, Borobó, outro namorado da paisaxe e das xentes rianxeiras. Eran coñecidas as

mostras de entusiasmo e a emotividade que causaba no ourensán a presenza daquel mundo da Arousa. Conta Borobó no seu libro *"Daniel, o noso"* sobre a asistencia de Otero ao acto: *"Topamos ao chegar a Rianxo a D. Ramón Otero Pedrayo, que viñera dende Ourense coa súa dona"*. Nesta mesma xuntanza, lembra Borobó a anécdota sobre a identidade dunha aldea que campaba nun alto, ao outro lado da enseada de Beluso. Don Ramón identificouna e anunciuolle, de xeito premonitorio, que o ilustre xornalista acabaría por residir na outra banda do mar, na fermosísima atalaia natural que é Trevonzos, en terras da parroquia boirense de Cespón.

Mais a devoción rianxeira de D. Ramón vai máis alá da súa presenza física nas rúas brasonadas e no camiñar solemne polo Paseo da Ribeira. Rianxo sempre foi para Otero algo máis que un espazo xeográfico, chegando a representar os ideais de galeguidade, espírito popular e alma de Galicia. Para don Ramón cada recuncho da vila vai identificado coa omnipresenza de Castelao, a eterna esperanza da recuperación do celme auténtico da Galicia pola que tanto loitaron quen abriron a porta do universalismo, dende os tempos das *Irmandades* e *Nós*, ata o cientifismo do *Seminario de Estudios Galegos*.

Emoción e lembranzas permanecen na ollada do amigo ourensán quen, coma unha homenaxe á vila e o seu simbolismo, vai facer unha recreación literaria do fogar de Castelao, publicada unha semana despois do funeral no suplemento cultural do xornal compostelán *"La Noche"*, baixo o título *"A casiña de Rianxo"*. Esta pequena semblanza vai ser reproducida no número de setembro de 1951, na revista *"Rianxo"*, voceiro da *"Sociedad Ayuntamiento de Rianjo y Taragoña"*, en Buenos Aires. Nesta publicación, pensada para manter vivo o universo rianxeiro na outra banda do mar, teñen cabida as lembranzas cheas de morriña de lugares e xentes, xunto con vellas fotos, poemas e mesmo algunha pequena peza teatral (lembrar os numerosos traballos do seu secretario, o taragoñés José Otero).

A creación literaria de Otero Pedrayo está escrita nunha prosa poética que leva o seu inconfundible estilo, mestura de emoción e alento patriótico. Rianxo agarda na saudade da longa espera acubillado no silencio. Aquela casa que se describe, pero non se nomea, resulta doada de identificar. D. Ramón, consciente do perigo que supoñía daquela a simple mención do nome de Castelao, autocensúrase e non fai ningunha referencia á figura do rianxeiro, malia que sabemos que a casiña que agarda é a da rúa de Abaixo, convertida no símbolo da resistencia e da memoria da Galicia de posguerra, obrigada ao silencio, igual que a casa, muda pero esperta, na agarda dos novos tempos coma un facho de esperanza, ollando a Ría por onde volverán os expulsados da súa terra. O retorno, pois, acaba identificando a sinxela casa rianxeira coa Galicia que sofre e cala e que sempre agarda asomada ó peitoril do mar.

A CASIÑA DE RIANXO

Fai moito agarda. Semella feita pr´albergare unha espranza e agarda a casiña belida e xeitosa da vila mariñeira. Como todo o vivente no curazón do esprito, a casiña no seu agardar non acena nin sospira. Está calada. E casementes matinamos si será pecado trubar seu silenzo con istas palabras...

Hai na vila, e n´outras vilas, casas cheas de acugulados silenzos, falangueiras si se lles sabe perguntar ca palabra das leendas e das pedras de armas. Mais elas non agardan. Son historia. Poden maxinárese que agardan, apenas as probiñas lembran.

Ista úneca, soia, non sai á praya impacente de mirar as velas e as novas que retornan, nin rube ós cotos a considerar o mar de lonxe, por si o vento vén de onde ela espera. Prefire estar na rúa, compostiña, entr´as outras casas, afidalgadas ou non, compostiña co seu balcón onde todos os anos fan seu niño as amantes anduriñas.

A casiña se non dá a valer cas súas agardas nin atesoura memorias coma os pazos e os craustros deixados. Non hai de lle prestar vida de saber. Ela ten vida forte e calada. E algunha cousa -ise agardar- fai as xentes pasar diante de ela, con respeito, como por didiante do tempro do silenzo e da agarda.

No curazón da casa trema sen esmorecer nunca como a chama do santuario a lámpada dun inmorrente amor de nai e de irmáns. Amor e chama no seu silenzo e luciña din e manteñen a grande rolar das foulas e do vento nos pinales do curazón do povo de Galiza, tamén agardando.

Arestora a saudade pecha súas alas e agarda na casiña da rúa da vila mariñeira.

Hai unha escaleira e no van da escaleira pintados unhos mariñeiros de outro tempo portando a rede. Son arneirosos, podentes e riseiros deuses do mar. Mirados unha ves se non poden esquencere.

Foron homes vivos. Parecen mitolóxicos. Os picariños mariñeiros agatuñan as escaleiras pra mirar con respeito e ademiración aquiles mariñeiros como foran en

primeiros en botar as dornas á ría.

No outo da casa, unhas estanzas, misteriosas, silenzosas, cheas de lus e de cousas de grave rezo de recordos.

N´unha das estancias tivo seu pasamento a velliña, branquiña e ceguiña, gala doce e fonda, no seu leitiño de brancas roupas como escumas, sempre agardando.

N´outra franquéase unha ventana ó mar. Pra ningunha das ventás e solainas da vila, e das outras vilas do mar, dispoñen os piñeiros semellantes verdeceres, nin s´acerde o sol, nin chega o luar e chove manseliño nas cousas. Pois os piñeiros, o sol, o luar, o chover, saben como aquela pupila rixiante siñifica o agardar e a arelanza de todo.

Pasemos por a rúa sen chamar nin trubar o silenzo e agardar da casiña. Quen agarda pode chegar, ou terá chegado por carreiriños e roitas non da mar nin da terra. No tempo das almas e dos silenzos hai rianxeiros chegados ca sombra, chegados co locir do sol. Séntanse ó lume, folgan no amparo dos arboredos. Sabemos como chegaron e están alí, pero os máis non rexistran seu pasar.

Algunha figura lanzal, outa, rexa e tenra, a agardada na casiña onde residira loce a lámpada eterna do agardar e do ensoñar de Galicia.

Por os camiños adiante a noite tamén vai máis amodiño. Acéndense as luces do mar e da terra. A noite axionllada tras dos cruceiros trai seu consoo i´ensoño.

Aquil amor aceso na casa do pobre mariñeiro, e o amor de tantos amigos non poden quedar desamparados. Agardarán sempre. Pra eles, pro ser da Galiza, non ten siñificado a morte e o locir das bágoas sabe acender a espranza seu sol noviño.

*(*R. Otero Pedrayo)

Sentimento, soidade, dor contida na agarda da vella casa de Rianxo. E aínda máis, un silencio case relixioso impregna cada recuncho, dende as escaleiras que soben ata a ollada baleira das ventás arrecendentes a salseiros e solpores pintados no roibén. A casa ten corazón, vive e respira cada intre e sempre agarda amarrada ó chicote da esperanza, ancorada na ribeira coma un retallo da paisaxe, símbolo de fidelidade e recordo vivo.

Pasemos pola súa beira, da man de don Ramón, en silencio, porque o mesmo que Galicia, ela aínda agarda...

A Ermida de Bexo, verán de 2015.

Foto: Casa de Castelao en Rianxo. Luis Miguel Bugallo Sánchez. Wikimedia Commons .GNU Free Document License.

PROMOCIONES Y CONSTRUCCIONES
Hnos. AIDO

VENTA DE
BAJOS COMERCIALES
en cruce de Rianxiño

CONSTRUCCIONES Y REFORMAS
EN GENERAL

Mv. 630 922 182 - 629 078 880
Tel. 981 862 016 - 981 863 023
Burés 40 - Asados 15984

ESTANCO XACOBIÑO
Prensa, libraría, agasallos, vídeo xogos, xoguetes ...
Atalaia, 30
ASADOS - RIANXO
TELF.: 981862863
EMAIL: XACOBINO@LIVE.COM
WWW.FACEBOOK.COM/ESTANCO.XACOBINO

Follas Novas

Especialidad en tartas de
queso y nata con frutas.
Bautizos, comuniones, bodas, fiestas...
Encargue aquí sus postres-

Hospital, 7 - RIANXO - Tfno. 981 86 60 94

Don Pancho
Cociña Tradicional Galega
Coa garantía da Calidade Galega
Reservas: Teléf. 981 86 22 11 PAZO - RIANXO

emoda
Rúa de Abaixo 41 - 981 86 00 33
Rúa de Abaixo 15 - 981 86 64 36
emodas@modasencarnita.com

Parrillada
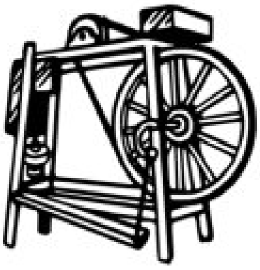
Ourense

Ctra. Tanxil
Teléfono: 981 866 505
RIANXO

Mamis
Cafetería
Discoteca infantil
Karaoke

Festas
Aniversarios
Celebracións
Xogos
Golosinas e lambonadas

Rúa dos Loureiros, 61 - RIANXO - tlfo.: 615 439 987
(Detrás da Parrillada ourense)

ANDAINA, S.L.
LIBRERÍA CÁNDIDO
LIBRERÍA - PAPELERÍA - XUGUETERÍA
FOTOCOPIAS - IMPRESOS - PUBLICIDAD

Tfno / fax 981 86 00 88
andaina@andaina.e.telefonica.net
Rúa do Medio, 1
RIANXO

CENTRO DE
FISIOTERAPIA
MARÍA ESCURÍS
C/Ourolo, nº 3 - Baixo
Telf: 981 863039
15985 - Taragoña
Rianxo (A Coruña)

CAFE-BAR
A DE VALEN.

CLINICA DENTAL
Dra. Lucrecia Marta Ferrari
ODONTOLOGA
Implantes - Cirugía Oral
Prótesis - Endodoncia - Niños
Peridoncia - Estética Dental
Ortodoncia
PREVIA CITA: 981 863 376
CONSULTA: Atalaia 36 -1º A ASADOS - RIANXO

DECORACIÓNS SIMÓN

PINTURA - ESCAIOLA

Simón Varela Novoa

INSTALACIÓN DE
PARQUET FLOTANTE
MOQUETA - ALFOMBRAS
CORTINAS VENECIANAS, PLEGABLES

DECORACIÓNS EN XERAL

Rinlo 75 - RIANXO
Tfno. 655 98 28 92
decoracionssimon@gmail.com
www.decoracionssimon.es

13 DOMINGO

09:30 Dianas e alboradas
Banda de Música de ARCA

09:30 Dianas e alboradas
Banda de Gaitas BUXAINA de Taragoña

12:00 MISA SOLEMNE na Capela de Guadalupe
PROCESIÓN MARÍTIMA
cantada pola Coral da Escola de Música de Rianxo

18:00 Concerto da Banda na Praza da Igrexa

19:00 BAILE ROMARÍA no Paseo da Ribeira

20:00 Baile e música tradicionais na Praza da Igrexa
VAI DE RODA

23:59 LUMES DE ARTIFICIO aéreos e acuáticos no Porto de Rianxo

FANIA – NUEVA GENERACIÓN

* Este ano visítannos para a Procesión da Guadalupe os veciños do santuario de Guadalupe de A Grela - Codeseda (A Estrada)

Do milagre que obrou Noso Señor Santiago en augas de Sartaxes

Helena Villar Janeiro

Xilvira de Sartaxes, co mar de testemuña,
dou conta dun milagre dos que o Señor Santiago
obra con peregrinos que pasan pola ría
camiño a Compostela para alí visitalo.

Andaba aos mexillóns pola seca de agosto
descalza de pé e perna despois do medio día.
Cantaba o reiseñor nas polas dos loureiros
e o sol xogaba ás sombras coas parras albariñas.

Vin daquela aboiar acó de Cortegada
un home que acenaba abrazado a madeiros.
Puxen rumbo á gamela que meu pai ten na auga
por me achegar a el e ver de socorrelo.

Cecais fora atacado polos salteadores,
que estaba malferido, sanguiñento e sen azos.
Axudoume a subilo, miroume con tenrura
e caeume amodiño sen sentido nos brazos.

Xa con el na gamela volvín para o areal
e subín ata a casa polo atallo fondeiro
levando aquela carga maltreita e magoada
laiándose aos pouquiños e apoiada no ombreiro.

Estaba a miña xente sentada baixo a parra
a falar delongado e a disfrutar do viño.
O can veu cara nós, inviso e silandeiro,
e lambeulle as feridas a aquel descoñecido.

Mi padre preguntoume, ao velo así mancado,
que quen era aquel home e de onde o traía,
e mi madre ordenou de lle darmos pousada
e de que eu lle fixese a cura das feridas.

E mentres lle vendaba as carnes encetadas
xa lavadas con ruda e romeu fervidos,
el debía lembrarse de cousas pracenteiras
pois en vez de queixarse debuxaba sorrisos.

E bicoume nas mans. Levantou a cabeza
e púxose a falar como mirando ao ceo
co son engaiolante da palabra estranxeira
e a voz máis acendida que fogueira en inverno.

Á fonte de Abuín subinlle buscar auga
e apañarlle pexegos ao volver de camiño
namentres que el quedaba no escano da cociña
durmido como un anxo, pobre malpocadiño.

Cando volvía á casa reparei que no fondo
se afastaba unha barca avanzando no mar
coa cuncha de Santiago naquela vela branca
que nunha tarde calma ía empurrando o ar.

E desaparecera da casa aquel ferido
cando entrei levarlle auga e ofrecerlle os pexegos,
pero as vendas sangradas que quedaran no escano.
perfumaban a casa con sagrado arrecendo.

O Mexillón de Ouro
Administración de Loterías
e Apostas do Estado
Tfno./Fax 981 86 67 10
www.omexillondeouro.com

C/Rogelio Pérez, 7 Rianxo. Telf: 881 987 687

Imaxe
Rotulacións
Rótulos
Impresión Dixital
Deseño Gráfico
Tlf.:981 86 33 02 - Móbil: 626 472 900

G.A.V. asistencia s.a.l.
tel 24 h 696 43 00 60
C/ Tenencia, n.º 4 - 1.º D
Teléf. 981 84 27 87
15930 BOIRO (A Coruña)

SUPERMERCADO
Aliprox
OUTEIRO - TARAGOÑA Tlf. 981 86 30 60

FERRAXERIA
aurora
Atalaia, 22 - Tel: 981 863 175
ASADOS - RIANXO

GUSTAVO SENDE BEIRO
REPRESENTANTE DE VINOS:
Rioja - Ribeiro
Albariño - Barrantes
Mencía - Godello - Xoven
DISTRIBUIDOR EXCLUSIVO DE LOS PRODUCTOS
HACHE
Todo para la hamburguesa
Productos de Charcutería
Cruceiro 6 - Taragoña - RIANXO
Tfnos. 981 86 19 38 - 616 32 64 24

HEMPEL
J.C.H.
Estd 1915

Software, Hardware, Soporte Técnico
A.C.M.
Inforibérica S.L.
Roxelio Pérez Nº 4 Edf.Os Naranxos,
15920 Rianxo A Coruña
Telf: 981 866 372
www.acmgrupo.es
Creámosche a túa empresa á medida
Desarrollo de Apps, Servizos Web, Formación

M.CHICOLINO
-SUBMARINISMO
-NAVALES

Cabo de Cruz s/n
15939 BOIRO
Tfno. 981 84 57 54
Tfno. 981 84 53 58
Fax 981 84 80 37

Rúa Arcos Moldes 1
15920 RIANXO
Tfno. 981 86 05 59
Tfno. 881 45 80 22
Fax 981 86 05 59

Galicia espectáculo

☎ Oficina: 981 88 59 96
Móvil: 630 14 03 82
Fax: 981 81 84 92

Avda. As Brañas, 6
15830 NEGREIRA (A Coruña)

www.galiciaespectaculo.com
Info@galiciaespectaculo.com

Conxelados
O Muelle

Paseo da Ribeira 17, RIANXO
Telf 635 569 815

ASESORIA BcN ABOGADOS

Abogados & Asesores Fiscales
Laboral - Fiscal - Jurídico

Natividad García Laborda
María Sieira Abuín

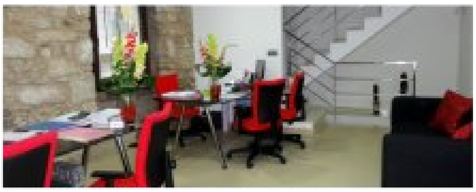

Plz. Dr. Paulino Santos Mieites, nº3
15940 A Pobra do Caramiñal
Tel. /Fax 881 987 963

HermanosYañez
Working Surfaces

Solo necesitamos una idea, un proposito, un proyecto...
Para hacerlo realidad. Ese es el espíritu con el que nace
Hermanos Yañez como especialista en Corian, un excelente
material que hace posible.
Visite nuestra web y conozca de cerca este materia exclusivo
con el que por fin podrá ver realizados todos sus propósitos.

C/ Pedra Vixia, 3 15920 Rianxo A Coruña
T.981 86 03 74 - 981 86 00 34 F.981 10 90 23 M.669 82 62 61
info@hermanosyanez.com www.hermanosyanez.com

BioFactory KRION CORIAN SOLID SURFACES

Encimeras de cocina, baño, platos de ducha,
barras hostelería, comercio, mobiliario urbano y de exterior. Etc.

CLITECMA

AGUA CALOR FRÍO LUZ

CLITECMA INSTALACIONES S.L.

Instaladores autorizados:

Electricidad, Fontanería y Climatización.
Energías renovables (Geotermia, Solar y Biomasa)
Tienda de iluminación técnica (LEDs)

CALIDAD ACLUXEGA

acluxega
Asociación Cluster da Xeotermia Galega

Cabo da Vila nº6
15920 Rianxo A CORUÑA
T. 981 86 60 23 / 609 877 729 Fax. 981 84 36 02
E-mail clitecma@yahoo.es

14 LUNS

10:00 Dianas e alboradas
Banda de Música de LOUSAME

11:00 Visita da Virxe de Guadalupe á Igrexa Parroquial

12:00 Xogos e competicións na Praza Castelao
JUADALUPEÑAS

13:00 Concerto da BANDA DE MÚSICA DE LOUSAME na Praza da Igrexa
patrocina Deputación da Coruña

14:00 Sesión Vermú: ABANICO

15:00 Romaría popular das JUADALUPEÑAS

18:00 Concerto da banda na Praza da Igrexa

19:30 Demostración de bailes de salón na Praza da Igrexa
EL TOMASÓN

ABANICO – CHARLESTON BIG BAND

Fondo Local de Música do Concello de Rianxo

José Luís do Pico Orjais
Aula Uned-Senior de Rianxo

O nome de Rianxo remite sempre ao fato musical, associando-o com as *foliadas rianxeiras* e ao grande sucesso duma peça como *Ondinhas da Nossa Ria*. Não é novidade que durante o século XX foram legião os rianxeiros e rianxeiras que fizeram da música a sua profissão ou, quando menos, o seu *modus vivendi*. Nomes como os de José Benito Piñeiro Jamardo, José Pérez González, José Ramón Nine Piñeiro, Olegaria, Mireya e Rafael Dieste, Manuel Vicente Chapi; a saga dos Pinchudos, dos Rosales; as bandas de música de La Lira, a do Chancarro, a Municipal; as orquestras de baile como Ondiñas, Gran Peña, Gran Parada, Abanico...

Seria impossível fazer uma relação cumprida de todos os grandes eventos da música rianxeira e das suas principais figuras sem cometer esquecimentos imperdoáveis, ainda mais tendo em conta a escassíssima bibliografia que para tal fim estaria a nossa disposição. É precisamente isto, a reduzida historiografia a redor da prática musical no nosso concelho, a que nos levou desde a Uned-Senior de Rianxo a centrar os nossos esforços no estudo do património musical rianxeiro.

Desde a Aula de Cultura Musical da Galiza e a pedido do Concelho de Rianxo, organizamos, catalogamos e pusemos a disposição dos investigadores diversos espólios e depósitos de documentos musicais os quais constituem a dia de hoje o denominado *Fondo Local de Música do Concello de Rianxo* [F.L.M.].

Fundos fundacionais.

As primeiras achegas ao F.L.M. têm a sua origem nos arquivos pessoais de José Pérez González (1901-1941) [ARQ. PÉREZ] e de José Ramón Nine Piñeiro (1895-1936) [ARQ. NINE]. Ambos formam um conjunto de extraordinário valor por quanto supõem uma fonte inesgotável de conhecimento do período musical que vai das décadas imediatas ao nascimento do século XX até o remate da Guerra Civil espanhola. A aquisição dos arquivos de José Pérez e de José R. Nine Piñeiro foi feita por duas vias diferentes. O primeiro [ARQ. PÉREZ] é propriedade, por compra, do Concelho de Rianxo. O segundo [ARQ. NINE] é um depósito realizado por José Nine Ces, familiar e legatário do espólio.

A pesares de pertencer a duas famílias diferentes, os arquivos apresentam muitos pontos em comum. Seria extenso relatar agora as nossas hipóteses e certezas, mas como simples exemplos dizer que nos dois espólios aparecem repetidas vezes os nomes de membros da família Dieste escritos sobre as capas das partituras. Estas assinaturas certificam que nalgum momento foram proprietários desses exemplares, desconhecendo a causa de virem parar a mãos de Pérez ou de Nine.

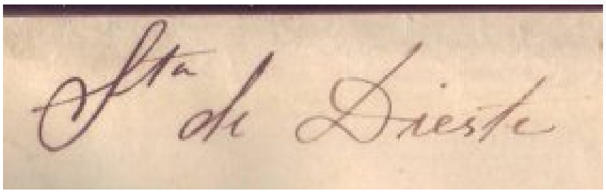

Tipos de documentos.

No F.L.M. podemos fazer uma diferenciação elementar entre documentos impressos e manuscritos. Em ambos os casos o estado de conservação é razoavelmente boa, tendo em conta o passo do tempo em condições ambientais não sempre óptimas.

- Fundos Impressos:

a) Livros: Fundamentalmente se trata de métodos de guitarra, violino e piano. Entre os de guitarra destaca um *Cuaderno de Guitarra y Bandurria, por cifra por el sistema moderno*, composto por D. Manuel Peñalba y Bañares, Imprenta de Federico Sanz; Logroño. 1877. Na capa, em letra manuscrita, aparece o nome de José Mª Varela a que posteriormente, ou quando menos isso pensamos, se lhe acrescentou o apelido Torrado. José Mª Varela Torrado (1876-1934), redator do jornal rianxeiro *Buenas Noches*, no que assinava como *Avechucho*, era funcionário municipal e militava no bando político da Casa Varela que liderava seu irmão, o médico José Varela Abades.

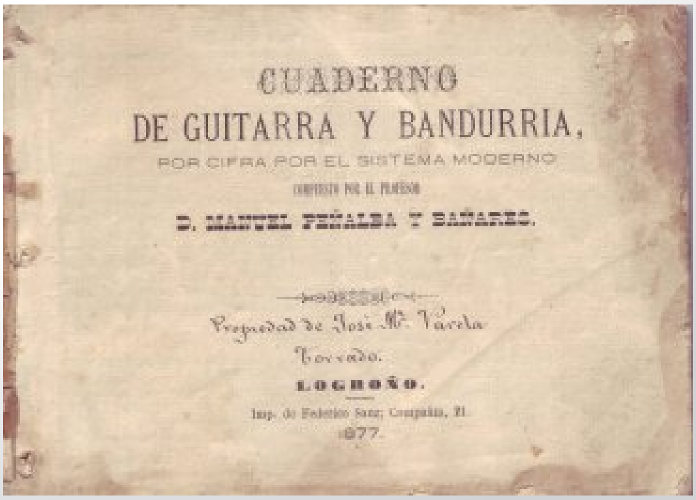

Ademais dos métodos encontramos alguns volumes curiosos como um *Nuevo catálogo ilustrado de instrumentos de música para banda y orquesta* da Casa Erviti datado em 1910. Além do indubitável valor artístico das suas ilustrações, estes catálogos permitem saber que tipo de instrumentos compravam, na altura, as nossas bandas.

Também contamos com algumas brochuras, programas de mão, publicidades, etc.

Um caso verdadeiramente esquisito é a presença no nosso arquivo dum *Mattutino de' Morti*, do compositor napolitano David Perez (1711-1778), maestro de capela de José I de Portugal. Publicado em Londres ca. 1774 é uma joia de incalculável valor e que precisa duma pronta restauração.

b) Publicações seriadas.

Existem no nosso catálogo numerosas revistas musicais muitas delas compradas por subscrições e nalguns casos tramitadas através da livraria e imprensa de Candido. Tanto a variedade como o bom estado de conservação dos volumes permite-nos conhecer um repertório que circulou pelas vivendas burguesas rianxeiras, principalmente no musiqueiro dos Dieste e dos Pérez.

Entre os exemplares conservados há várias revistas das denominadas para *señoritas*, com artigos de moda, mesmo patrões e esquemas para fazer tricô, biografias de mulheres ilustres, conselhos de beleza, cozinha prática, etc. Entre as páginas destas revistas havia sempre um espaço central para colocar uma partitura fácil que acostumava a ter um arranjo para piano. Contamos com exemplares completos de *Monde Elegant*, *La mujer y la moda* ou *La unión ilustrada*.

Também há revistas musicais tais como as dedicadas principalmente à música ligeira, onde pudemos encontrar desde um *fox trot* ou um *one step* até um *couple* ou o castiço *pasodoble*, passando por todo tipo de género crioulo sul-americano. Títulos como as valencianas *Mundial Música*, *Mundial Couplé*, as catalanas *Do-Re-Mi*, *El Cine*, os albumes musicais de *Mi Revista*, etc. Assim também conservamos revistas musicais ilustradas monográficas como a titulada *Tangomanía*, ou *El Tango de Moda*, que a pesares do seu nome eram editadas em Barcelona.

c) Partituras.

O número de partituras impressas no F.L.M. resulta difícil de valorizar, mas é indubitável que se trata duma das melhores coleções públicas galegas de música editada na primeira metade do século XX. Existem três etiquetas com as que de modo simplificado poderíamos distribuir a maioria dos títulos conservados: Canção Ligeira, Música Religiosa e Música Académica.

No primeiro grupo destacam as músicas vindas da emigração, principalmente argentina, mas também uruguaia, cubana, mexicana e brasileira. Há também exemplares dos principais países editores europeus, além da Espanha, franceses, alemães, ingleses e italianos.

Em quanto à Música Religiosa contamos com um nutrido número de partituras com arranjos principalmente para voz com acompanhamento de órgão de missas, hinos, gozos, vilhancicos, motetes, etc. A Música Religiosa, tanto impressa como manuscrita, constitui o volume maior de documentos devido à atividade de José Pérez e José Ramón Nine Piñeiro a frente do órgão paroquial.

A Música Académica está constituída por obras de todo tipo: ópera, zarzuela, reduções para piano, obras originais ou adaptações para banda, composições para piano, guitarra, violino ou flauta, canto e piano, etc. Ademais há alguns volumes singulares como uma edição factícia de obras para piano encadernado na imprensa de Candido *La Colmena*.

- Fundo manuscrito.

Quando recebemos as caixas com os documentos o seu estado era caótico, com uma desordem que complicou muito a catalogação. O caos ainda empiora quando se tratar de manuscritos, numerosas folhas

separadas e dispersas pelas diferentes caixas. Quando logramos organizar tudo, o resultado foi surpreendente.

O primeiro que devemos pôr em destaque são os documentos que faziam referência a Rianxo, já fosse por ser compostos por músicos rianxeiros ou por estar dedicados à nossa vila ou às nossas gentes. Assim, como é natural, encontramos partituras compostas ou arranjadas por José Pérez González e José Ramón Nine Piñeiro, junto com outras mais inesperadas, como a versão para grupo de pulso e corda do tema tradicional argentino *Vidalita*, obra de Ángel Romero Lojo (1905-1967).

Também encontramos versões do *Hino a Rianxo* de José Arcos Moldes (1865-1944) e até algum papel do arranjo duma muinheira, obra também do pedagogo rianxeiro. Mas o achado mais inesperado foram duas obras; um *Stabat Mater* e uma *Missa* da autoria do bispo auxiliar de Santiago de Compostela Severo Araújo Silva (1846-1910). O bispo Araújo Silva é uma personagem rianxeira ainda parcialmente desconhecida, principalmente na sua atividade como músico, da que nada sabíamos ate o afortunado achado destas duas partituras.

Outro músico rianxeiro ao que nos devemos referir ao falar do F.L.M. é o sochantre da Colegiada de Íria Flávia José Sánchez Vázquez (1877-1939). Do tio materno de Manuel António temos uma canção de despedida à Virgem, possivelmente para os romeiros que acudiam ante a Virgem de Guadalupe. Mas a presença de José Sánchez no F.L.M. intuímos que é mais relevante por ser ele um valioso fornecedor de partituras a José Pérez e José Ramón Nine Piñeiro, principalmente ao primeiro. O sochantre participou de muitos atos religiosos na igreja de Santa Columba e noutros eventos em Rianxo aos que ia provido das suas próprias partituras e mesmo dos seus músicos de confiança.

Outro grupo importante de manuscritos é o constituído por obras de autores galegos, os quais resultam difíceis, quando não praticamente impossíveis de encontrar num arquivo público diferente ao nosso. Assim há manuscritos, nalguns casos autógrafos, de Felipe Paz Carvajal, Isidro Puga, Santiago Tafal, Manuel Valverde, Faustino Temes, José María Sanmartin...

Era muito frequente nesta época que as obras circulassem em cópias manuscritas. Estas cópias podiam estar feitas pelos seus autores, pelos usuários ou bem por copistas profissionais. A formidável quantidade de partituras religiosas manuscritas com que contamos precisa dum estudo demorado que a dia de hoje só foi encetado.

- Outros.

Dado as características do F.L.M. sentimos a necessidade de contextualizar a música rianxeira na primeira metade do século XX, pelo que além das partituras e demais volumes, guardamos no nosso arquivo fotografias, livros de história local, objetos, instrumentos musicais, etc. Obviamente nem contamos com espaço suficiente nem com as condições ótimas para o seu armazenamento, mas na medida das nossas possibilidades procuramos recolher qualquer elemento que nos ajude a contextualizar e documentar os nossos fundos.

Conclusões.

Não é habitual que uma pequena vila galega tenha um arquivo musical das características do Fondo Local de Música. Não é habitual que para tal fim se aliem as vontades do Concelho, duma aula de cultura musical, de vezinhos generosos e trabalhadores. Mas em Rianxo às vezes acontecem estas coisas. Agora temos a responsabilidade de conservá-lo, dar-lhe visibilidade e fazer que seja útil para a comunidade. Todos os que formamos a Aula de Cultura Musical da Galiza da Uned-Senior estamos a esforçar-nos em dar a conhecer este patrimônio através de conferências, exposições, concertos... Fazemos o possível por atualizar e reviver um repertório que estava oculto entre caixas e que hoje fica ao serviço de músicos e investigadores. Por último, deixamos a porta aberta a novas achegas, pois sabemos que o patrimônio musical de Rianxo é inesgotável e por muito oculto que se encontre tarde ou cedo virá a tona para ser partilhado por toda a comunidade. Porque para isso alguma vez alguém escreveu uma partitura; para que esta fosse interpretada e desfrutada pelo público que assiste a um concerto ou ouve uma gravação. Temos um longo caminho por diante, mas estamos muito satisfeitos do até agora percorrido. E só continuar.

P. S.: A criação do Fondo Local de Música não teria sido possível sem o trabalho de Pepe, Juan, Paco, Nero, Moncho, Xosé, Constante, Consuelo e Manuel, companheir@s da Aula de Cultura Musical da Uned-Senior de Rianxo.

Cantería Golias
Obras en Pedra
Restauracións
Cantería Golias
-Desde 1.934-
☎: 629 307 453 981 860 013
Rianxo

Oficina Técnica
Julia Galbán Rodríguez
INGENIERO TÉCNICO AGRÍCOLA
COLEGIADA Nº 1419
CATASTRO RÚSTICO Y URBANO
MEDICIONES - TASACIONES - INFORMES - PERITACIONES - HERENCIAS
julia.galban@terra.com
Tel. 981 844 100 - Móvil. 600 840 981
Avda. Constitución nº8, 1ºC - BOIRO

BAR ABUÍN
E
CHIRINGUITO
OS BOS AMIGOS
O PARAISO DE RIANXO
EXISTE NA PRAIA DAS CUNCHAS
Tfnos. ABUÍN 981 86 02 90
CHIRINGUITO 616 04 03 87

Muebles GUADALUPE, S.L.
MOBELRIAS
Tfnos. 981 845 446 - 981 848 720 - 981 846 255
Fax 981 845 446 - 981 848 720
Avd. de Barraña, 50 y Avd. Constitución, 65 - 15930 BOIRO

BUZONEO
¡¡ HAZTE VER !!
BARBANZA
Garantizamos un reparto eficiente y rentable, para que su negocio crezca
Reparto de publicidad
Teléfono 617 266 927
info@buzoneobarbanza.com
www.buzoneobarbanza.com
SOLICITE PRESUPUESTO
SIN COMPROMISO

Luis M. Rodríguez
TLF. 659556710
981860035
QUIROMASAJISTA
Masajes Descontracturantes,
Cervicalgias, Dorsalgias, Lumbalgias,
Esguinces, Lesiones Deportivas,
Drenajes Linfáticos, Rehabilitación,
Masajes Relajantes, Piedras Calientes,
Masaje Activador de la Circulación,
Reflexologia, Juanetes, Ventosas.
a Domicilio
REYFER Nº62 ATICO A
RIANXO

CAFE BAR
GUADALUPE
Praza Castelao
Rianxo

PELUQUERÍA
CABALLEROS
L. Mariano
Praza Castelao, 5 1ºB (fronte ao Concello) - RIANXO
Tfno. 981 866 106

Panadería
Pireta
DESDE 1938
Panadería
Tradicional
de Leña
647 901 389
C/ Tanxil nº6 Rianxo
(Fronte ó Auditorio)

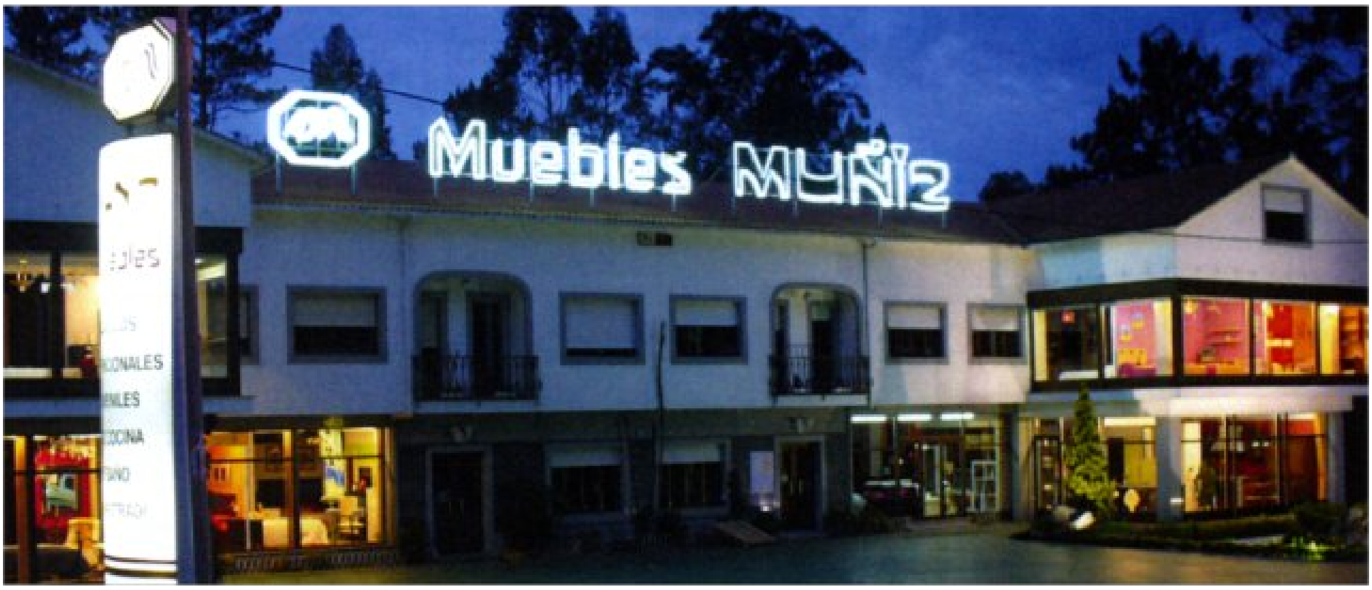

Muebles MUÑIZ

Tfno. 658 999 103 - Fax 618 988 765
FONTEFRÍA - Carretera Noia-Santiago - LOUSAME

Tfno. 981 862 374 - Fax 981 843 830
AMANECIDA - BOIRO

Carpintería de Aluminio, PVC y Madera

ALUGONZA

www.alugonza.com

La experiencia y nuestros trabajos nos avalan

Ctra. Rianxiño nº 17 - Rianxo
Telf: 981 86 65 14 - Fax: 981 84 36 30
alugonza@terra.es

- Ventanas, puertas, mallorquinas, vidrieras, persianas, muro cortina...
- Soldadura en aluminio e inox.
- Balcones, portales, seccionales, rejas, barandillas, automatismos, pasamanos interiores y exteriores y toda clase de trabajos en aluminio e inox.
- En nuestras instalaciones, tenemos a su disposición, toda clase de mamparas de baño, mamparas de oficina, estores, venecianas, espejos, mandos para portales y una amplia gama de productos relacionados con nuestro sector.

EMPRESA CERTIFICADA

CE

EN-14351-1:2006+A1:2010

Empresa adherida ó plan renove de fiestras do inega.

XUNTA DE GALICIA

inega

Pídanos información

15 MARTES

10:00 Dianas e alboradas
Banda da ESCOLA DE MÚSICA DE RIANXO

11:30 GUADALUDOTECA familiar na Praza de Padrón

13:00 Concerto da banda na Praza da Igrexa

14:00 Sesión Vermú: PONTEVEDRA

18:30 Recibimento ás autoridades na Praza Castelao
DÍA DE PADRÓN
organiza Concello de Rianxo

19:00 Baile e música tradicionais na Praza de Padrón
ALGUEIRADA de Pontecesures

19:30 Concerto no Campo de Arriba
Bandas da ESCOLA DE MÚSICA DE RIANXO E PADRÓN
organiza Concello de Rianxo

19:30 Sesión infantil de BEATBOX na Praza da Igrexa
CULTURA URBANA

20:30 Mostra de BEATBOX e GRAFFITI itinerante

PONTEVEDRA – COMBO DOMINICANO

Desde Abuín mirando a Cortegada

Xesús Rábade Paredes

Arrecendente Illa dos loureiros,
abeiro de Carril. Á miña horta
o vento sur hai moito que transporta
fillos que hei acollerche por herdeiros.

Da Arousa entrada e do pai Ulla cabo.
Nos teus fondos os vellos mariñeiros,
sabios en salvar cons e abrir carreiros,
sondaron pan do seu existir bravo.

No seu adeus, soñoute Rosalía.
Uliute Cabanillas en Canbados.
Viute Aquilino por Vilagarcía.

Entre os galanos meus mellor fadados,
é Cortegada, pórtico da Ría,
dos boiantes lugares máis amados.

Foto: Helena Villar Janeiro

A'LAREIRA

Wi Fi ZONE

Tfno. 981 86 31 52
O PAZO - RIANXO

CAÑADO INSTALACIÓNS

ELECTRICIDADE
FONTANERÍA
CALEFACCIÓN
CHAN RADIANTE

RÚA DE ABAIXO Nº6
15920 RIANXO - A CORUÑA

T. 615 38 34 19
CANADO.RIANXO@GMAIL.COM

Cafetería CASTELAO

Telf. 981 86 04 09
Paseo da Riveira, 5 - baixo
15920 RIANXO (A Coruña)

Pirotecnia

RICARDO RESÚA, S.L.

Fabricamos toda clase de FUEGOS ARTIFICIALES

Tfnos. 981 84 51 78 - Taller 981 84 83 05 - CESPÓN - BOIRO
Móviles 629 755 406 - 629 75 54 05

ILUMINACIONES
SANTIAGUESAS, S.L.
ILUMINACIONES ARTÍSTICAS
E INSTALACIONES ELÉCTRICAS

Telf./Fax: 981 548 309
Móvil: 639 645 510
E-mail: iluminasan@msn.com

Lg. Rúa de Francos, 128
Calo - 15866 TEO
(A Coruña)

Zapaterias
Marty
MALETAS
BOLSOS
CINTURONES
MONEDEROS
MEDIAS
Rúa de Abaixo 27 - RIANXO
Tfno. 981 866 333

Movil Planet
telefonía libre • SAT • compra-venta telefonía
asesoría de telecomunicaciones
orange simyo amena.com
Rúa de Abaixo 34 Rianxo
Tlf: 981 866 378

SEGUROS
RAMÓN TUBÍO
CORREDOR DE SEGUROS
AUTOMÓVIL * HOGAR * DECESOS * PYMES * VIDA
Además disponemos de funeraria propia:
FUNERARIA SAN ANTONIO
SERVICIO PERMANENTE 24 HORAS
Rey Daviña 2 3ºC - VILAGARCÍA DE AROUSA
Rúa da Estación 62 - CATOIRA
TELÉFONO 24 HORAS
986 523 065
Tfnos. 986 51 07 01 - 986 50 52 63
Móvil 608 86 33 05
Fax 986 510 701
tubio@comunired.com
Autorizado por la D.G.S. con clave F-1326.

Obel
Peluquería y estética
TRATAMIENTOS FACIALES
TRATAMIENTOS CORPORALES
PEDICURA Y MANICURA
DEPILACIÓN LÁSER DIODO
PRESOTERAPIA
TRATAMIENTO ALISADOR TANINOPLASTIA
SOLARIUM
UÑAS ESCULPIDAS
ALISADO JAPONÉS
TRAMIENTO DE KERATINA
TRATAMIENTO DE COLOR ELUMEN
EXTENSIONES
C/ Faustino Rey Romero
Edificio Brisa 7 bajo
981 866 732

LATERO PRIMERO S.L.
Servicios marítimos
FONDEO Y MANTENIMIENTO DE BATEAS - GRANJAS MARINAS
BALIZAMIENTO E INVESTIGACIÓN - REMOLQUES
Rúa Loureiros, s/n - RIANXO Tfnos. 606 976 466 - 606 976 468

Servicio de Contenedores -Planta de Reciclaje - Vertedero de Residuos
econosa
M_ 617 44 88 00 - econosa@nosa.es
T_ 981 845 385 - F_ 981 845 768
Runs, 49 - 15930 BOIRO (A Coruña)
nosa
www.nosa.es
correo@nosa.es

CLINICA Y
LABORATORIO DENTAL
C/. Atalaya n.º 16 Bajo
Teléfono 981 86 33 15
ASADOS - RIANXO
Dr. SAMIR SAMI MÁTAR
ODONTÓLOGO Coleg. Nº 827
ESPECIALISTA EN CIRUGÍA BUCAL
Dna. MARI CARMEN FRANCO SUÁREZ
PROTÉSICO DENTAL
ESPECIALISTA EN CERÁMICA

A xurisdición de Rianxo no "diccionario" S. de Miñano (1826-1828)

Clodio González Pérez
Museo do Pobo Galego

O territorio da antiga xurisdición de Rianxo non coincide co do actual concello constituído o ano 1836, pois á primeira tamén pertencían as parroquias de Abanqueiro, Bealo, Cespón, Laíño (S. Xián), Laíño (S. Xoán), Macenda e Ribasieira, que agora son dos de Boiro, Dodro e Porto do Son, e dengadíuselle outra, Isorna, que era da xurisdición de Cordeiro, coa capital na outra banda do río Ulla.

O intelectual Sebastián de Miñano y Bedoya publicou o seu famoso dicionario en Madrid, entre os anos 1826 e 1828, durante o goberno de Fernando VII, ao que llo dedicou: *Diccionario Geográfico-Estadístico de España y Portugal, dedicado al rey nuestro señor...* Nesta época aínda non se levaran a termo as aínda vixentes divisións administrativas dos concellos e provincias, que se farían durante a rexencia da súa muller María Cristina de Borbón, aprobadas o ano 1833, por iso falamos de xurisdicións e non de concellos.

A de Rianxo pertencía á provincia de Santiago de Compostela, repartida logo entre as actuais da Coruña, Pontevedra e Ourense. Contaba cunha poboación de 2.325 veciños ou familias, que sumaban en total 11.031 habitantes, unha media de case cinco persoas por casa, distribuídos por freguesías como segue:

A parroquia máis poboada era a capital, 1.750 habitantes, seguida da de Taragoña, 1.554, e a menos a de Ribasieira (agora pertencente ao concello de Porto do Son) con só 165. Para este autor Rianxo sería a mansión romana de *Gladimirium,* situada na vía *Per Loca maritima* de Braga a Lugo e a Astorga, o mesmo que defendían outros intelectuais da época, como por exemplo H. Langlois (*Dictionnaire classique et universel de Géographie moderna...,* París, 1830, II, p. 7) e M. Malte-Brun (*Nuevo diccionario geográfico manual...* , Madrid, 1832, II, p. 879). Actualmente esta mansión sitúase en Brandomil (Zas).

DICCIONARIO
GEOGRAFICO-ESTADISTICO
DE ESPAÑA Y PORTUGAL,
DEDICADO
AL REY NUESTRO SEÑOR,
POR
EL DOCTOR DON SEBASTIAN DE MIÑANO,
TOMO VII.
CON REAL PERMISO
MADRID:
1827.

A economía de Rianxo baseábase na agricultura, a gandería, a pesca e o transporte e comercialización do peixe. Os principais cultivos eran os seguintes: millo (12.000 ferrados anuais, tendo en conta que o ferrado de Rianxo era duns 13 litros, o importe deste cereal equivalería, aproximadamente, a uns 120.000 kg), centeo (1.550 ferrados, aprox. 17.000 kg), trigo (600 ferrados, aprox. 7.000 kg), avea (200 ferrados, aprox. 1.300 kg), viño (150 pipas, a pipa máis corrente era a de 548,50 litros, polo que serían sobre 82.275 l.) e, por último, o liño (20 quintais, a 46 kg cada un, total 920 kg).

Predominaba o gando vacún, pois dise que había sobre 100 xugadas de bois para traballar o campo.

Moi importante era a pesca, en particular de sardiñas, que comercializaban principalmente en Santiago de Compostela, da que se calculaba o seu valor anual entre 150.000 e 200.000 reais. A industria cinguíase a doce lagares para salgar sardiña, cun rendemento de 50.000 reais.

Por último, tamén di que as mulleres fiaban, traballaban no campo e vendían peixe polas aldeas.

Estes datos constitúen unha información de grande interese para saber como se desenvolvía a vida na xurisdición e vila de Rianxo nas primeiras décadas do século XIX, que se mantería semellante ou igual (agás a desaparición do cultivo do liño), ata ben entrado o XX.

Revestimientos FERNANDEZ, S.L.

REVESTIMIENTOS PINTURAS CORTINAS

Tfnos. Ofic. 981 86 13 98
Part. 981 86 19 40
Móvil 619 31 87 70

Taragoña - RIANXO

JOYMAR S.L.
CARPINTERÍA METÁLICA BEXO S.L.

Trala Torre, 1 Bexo - Dodro
15981 (A Coruña)
981 804 780
619 019 180
www.carpinteriametalicabexo.es
info@carpinteriametalicabexo.es

QUINTO DECORACIÓN E PINTURA
MIGUEL ÁNGEL ROMERO VIDAL

pequin.mm@gmail.com
620316375

CLÍNICA DENTAL
Dr. José Francisco Cuntín Rey
Médico y Odontólogo
IMPLANTES - ODONTOLOGIA GENERAL

Rúa Arcos Moldes 3 2ºD - RIANXO - Tfno. 981 86 61 31

ROT
RAMON Y OSCAR TUBIO, S.L.
INSTALACIONES Y MANTENIMIENTOS

INSTALACIONES Y SERVICIOS ROT

cenor
tiendas de electrodomésticos

ROT ELECTRODOMÉSTICOS

C/ FAUSTINO REY ROMERO, 3 BAJO - RIANXO

GRUPO HM

Tú eligés cómo ahorrar

Ahorra en todas
tus compras y disfruta
de todas sus ventajas

Saca todas las ventajas
a nuestro programa de puntos.
Además ahora el ValeAhorroBP
es **mensual**

No renuncies a nada

Entra en **www.estacionesdeserviciobp.es** e infórmate

Estación de Servicio

bp

Parque Empresarial de Té - Parcela n.º 3
Telf.: 981 86 17 15 - grupohm.carsan@gmail.com
En la rotonda de acceso a la autovía del Barbanza

HM

HNOS. MIGUENS

EXCAVACIONES Y TRANSPORTES
DEMOLICIONES Y DERRIBOS
SERVICIO DE TRACTOR CON GRUA Y GONDOLA
DESBROZADO DE PISTAS Y MONTES
ROTURACIONES Y PLANTACIONES
LIMPIEZA DE PLAYAS CON MAQUINA
COMPRA Y VENTA DE MADERA Y LEÑA

M. **609 875 360 / 76** T./F. **981 861 715**
C/. Buhía, 19 - ARAÑO - RIANXO (A Coruña)

16 MÉRCORES

10:00 Dianas e alboradas
Banda de Música de ARCADE

12:00 Obradoiro de Malabares na Rúa de Abaixo
MAGO NOEL

12:00 Misa dedicada aos Nosos Maiores na Igrexa Parroquial

13:00 Concerto da banda na Praza da Igrexa

14:00 Sesión Vermú: JERUSALÉN na Praza Castelao

15:00 Xantar de confraternidade
DÍA DOS NOSOS MAIORES
organiza Concello de Rianxo

18:00 Concerto da banda na Praza da Igrexa

19:00 Pasabares
CHARANGA NASA

19:00 Baile e música tradicionais na Praza de Padrón
XILBARBEIRA de Boiro

19:30 Espectáculo de CIRCO "MANS Á OBRA" na Praza da Igrexa
MAGO NOEL e JOHANNA HESSE

20:30 Pasarrúas de malabares

JERUSALÉN – GRAN PARADA

Del gentilicio al piropo

+ Fr. Santiago Agrelo
Arzobispo de Tánger

Por razones que desconozco, los Jerónimos del monasterio extremeño de Guadalupe se opusieron durante tiempo a que se hiciesen copias de la imagen de la Virgen cuya custodia les había sido confiada.

Claro que desde los días del pleito entablado por los moradores del santuario de las Villuercas contra sus hermanos madrileños de San Jerónimo el Real, a los días en que Fray José de Santiago trajo a esta villa de Rianxo su personalísima versión en cartón piedra de la imagen prohibida, habían pasado casi dos siglos, y ése es tiempo más que suficiente para que muden intereses, razones y propósitos.

La devoción a la Virgen de Guadalupe había llegado a tierras de Rianxo antes que a ellas viniese la imagen de A Rianxeira, y puedo incluso imaginar que fue aquella devoción antigua la que llevó a Fr. José desde Galicia a Extremadura, y que esa misma devoción hizo deseable, apetecible, razonable, que Fr. José regalase a sus vecinos de Rianxo una copia de la imagen que en el monasterio de Guadalupe representaba a la Reina y Señora de su vida.

Dice la leyenda –entiéndase una historia escrita para edificación de quien haya de leerla-, que esa imagen la fabricó "un monje del real monasterio de la Señora y natural de dicha villa (de Rianxo), sin más principios de arte que los que le ministró el deseo de favorecer a sus paisanos. Aunque es de bulto, no se labró a golpes de mazo y escoplo, porque no es de madera sino de masa de cartón, pero sí a golpes de campana y matraca, de silencio, ayuno, mortificación y coro perpetuo. Con esto se dice que es vivo retrato y está tocada a su sagrado original".

Habrán observado que esa imagen de Guadalupe nace Rianxeira por las manos que la trabajan, por los fieles a los que va destinada, por la devoción antigua que mueve las manos del artista y que abre en los fieles las puertas del corazón. Después, desde el día del apóstol San Pedro del año 1773, la imagen se hará Rianxeira por domicilio, primero en Rianxiño, en la capilla de San José de la Floresta, y más tarde en el Campo de arriba, en la Capilla de Nuestra Señora de la Cruz. Llegará un día en que también la música, la poesía, la piedad y la fe le den a la imagen ese gentilicio entrañable, pues han visto que "a Virxe de Guadalupe, cando vai pola ribeira, descalciña pola area parece unha Rianxeira". Y yo mismo, en una letrilla con pretensiones de himno, la proclamé "A Rianxeira por teres nesta terra un altar".

Junto al gentilicio la piedad puso el piropo: "A Moreniña", un decir afectuoso que, además de hacer referencia al color de la imagen, evoca en la memoria de la fe palabras de la esposa del Cantar de los Cantares: "Soy morena pero hermosa, muchachas de Jerusalén, como las tiendas de Quedar… No os fijéis en mi tez morena, pues el sol me ha bronceado"… Del poema bíblico encontramos un eco popular en la canción: "á Virxe de Guadalupe, quen a fixo moreniña, foi un raíño de sol que entrou pola ventaíña".

Y tampoco yo quise dejar fuera del himno a nuestra Señora el piropo y la evocación asombrada de un rosal oscuro del que, en la tierra, nació para nosotros la flor más pura y celestial.

Puedo cerrar esta presentación con una variación sobre el Cantar de los Cantares:

Deixoute de amor morena,
de amor moreniña Deus,
morena o sol da esperanza,
morena o calor da fe.

Deixoute de amor morena,
de amor moreniña Deus,
escura caraveleira
do máis branco caravel.

Foto: Arquivo persoal de Dori Fernández Cebreiro

Clínica Dental
ORTODONCIA
IMPLANTOLOXÍA
PRÓTESES
ODONTOLOXÍA INFANTIL
Dra. Claudia Stan
Especialista en ORTODONCIA
Dr. Fernando Rey Albarellos Col. nº 926
ODONTOLOXÍA XERAL. Especialista en CIRURXÍA ORAL
Ana Magariños Pardal HIXIENISTA
Rúa Rosalía de Castro nº1 - 1º - RIANXO - Tfno. 981 866 208

A Fábrica de Doces
E De Postre... O De Sempre?
www.afabricadedoces.com
Tienda: C/ Castelao, 8 - sub-bajo
(Debajo del Banco Pastor)
Tel: 981 866 341 - 659 219 984
RIANXO
Obrador: C/ Os Gudiños
Edif. Gudiños, 14 - bajo
Tel.: 981 866 582 - 659 219 984
RIANXO

CENTRO OPTICO
Grela
Rúa de Abaixo 2 - RIANXO Tfno. 981 866 134

ludoteca agarimo
Begoña Tubío Barreiro
Móvil: 687 332 809
e-mail: ludotecaagarimo@gmail.com

Felipe Ces s.l.
MATERIAIS DE CONSTRUCCIÓN
E
SANEAMENTO

ASADOS - RIANXO
Tfnos. 981 861 511 - 981 862 201
Fax 981 861 204

BOIRO
Edif. Tenencia
Tfno/Fax 981 844 900

e-mail: felipeces@gmail.com

SATRESA

Rent Galicia Inmobiliaria

GESTIÓN INTEGRAL

COMUNIDADES	OPERACIONES INMOBILIARIAS
ADMINISTRACIÓN	ALQUILERES
LIMPIEZAS	VENTAS
JARDINERÍA	SEGUROS
617 257 861	669 868 527

RUA DO MEDIO Nº30 – 15920 RIANXO – A CORUÑA
Teléfono: 881 166 519 | info@satresa.com | rentgaliciainmobiliaria@gmail.com

DECORACIONES
Martínez
Tfnos. 981 861 555 - 606 333 935
Marquesa, 77 - ASADOS - RIANXO

REDES RIANXO
Calle Cortes nº 163
15.920 - Rianxo
La Coruña
Teléfono: 639 109 715
Fax: 981 860 712
Correo:
REDESRIANXO@LIVE.COM
Fabricación de todo tipo de redes
para el cultivo del mejillón

AUGA
estilistas
C/Rosalía de Castro,
s/n Baixo.
RIANXO
Tf.: 981 86 01 88

Comercial Rubén S.L.
EMPRESA INSTALADORA - MANTEDORA

Rexistrada Nº RIGA 15016272

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE ECONOMÍA E INDUSTRIA

Fontanería Instalacións / Mantementos
Nº F015000015

Electricidade Categoría Especialista
Nº 12-B-D1a9-15016272

- Instalacións / Reparacións electricidade
- Eficiencia Enerxética, Iluminación Led
- Sistemas Automatización (Portais e Portas Atomáticas)
- Seguridade, Control de Accesos

Instalacións Térmicas
Instalacións /Mantementos
Nº 12-B-D20-15016272 / 12-B-E20-15016272
* **Operador Industrial de Caldeiras** Nº P0-00394
- Calefacción
- Climatización
- Ventilación

Produtos Petrolíferos Instalacións / Mantementos
Nº 12-B-D41-15016272 / 12-B-E40-15016272

- Depósitos Gasóleo caldeiras
- Depósitos Combustible vehículos
- Reparacións depósitos

Gases Fluorados Instalación e Mantemento Equipos de Sistemas con Gases Refrixerantes (climatización, sist. Frigoríficos)
Nº FLF-15000086

Gas A Instalacións / Reparacións
Nº 12-B-D30-15016272
Nº CA-03389 Axente posta en marcha, mantementos e reparación de Aparatos a Gas (Certificación CONAIF)

- Revisión Oficial Gas

Servizos Biocidas
Empresa Rexistrada Nº 0350

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE SANIDADE
Dirección Xeral de Saúde Pública

Control de Plagas — DDD

- Desinfectación
- Desinsectación
- Desratización

Telecomunicacións
Tipo A e C Rexistro Nº 5657

- Antenas TV, Centrais TV
- Porteiros automáticos, Videoporteiros, Control Accesos
- Son, Telefonía, Videovixianza

Enerxías Renovables
Electricidade Nº 12-B-D1a9-15016272 / Inst. Térmicas Nº 12-B-D20/E20-15016272 /Fontanería Nº F0-15000015

- Enerxía Solar / Xeotermia / Aerotermia /Biomasa

Equipos a Presión Instalación / Reparación
Nº 12-B-D61-15016272 / 12-B-E61-15016272

- Compresores, Equipos Aire Comprimido
- Tramitación Industria

Contraincendios Instalacións / Mantementos
Nº 12-B-D/E-15016272

- Revisión - Venda Extintores / Centrais Alarma
- Detección, Extinción / Revisión contraincendios

Legionella Prevención e Tratamento Instalacións AQS (Auga Quente Sanitaria, Climatización, equipos deportivos). Empresa Rexistrada:
- Consell. Industria: Instalacións—Mantementos Instal. Térmicas
- Consell. Sanidade: Servizos Biocidas Nº 0350, *Legionella*

Rúa Rianxiño, 62
Rianxo 15920 A Coruña

Tel.-Fax: 981 86 6606
comercialruben@hotmail.com

Empresa Asociada a FONCALOR

17 XOVES

10:00 Dianas e alboradas polas rúas da vila

Banda de Música de VILANOVA

11:30 todo o día no casco histórico da vila

XII FEIRÓN MARIÑEIRO "A Feira de 1915"

CE ORQUESTRA PANTASMA

participan asociacións, hostalaría, veciñanza

13:00 Concerto da banda no Campo de Arriba

14:00 Sesión Vermú: PALLADIUM

20:00 Rianxeira Popular no Feirón Mariñeiro

21:00 NOITE FOLC na Praza da Igrexa

RÍO DE ANXO – TANTO NOS TEN – OS MELIDAOS

organiza Concello de Rianxo

PALLADIUM – FILADELFIA

Grandezas e miserias dos todopoderodos (I)
Caciques Viturro Varela e Viturro Posse

Xesús Santos

O apelido Viturro, que co tempo se faría famoso en Noia, A Coruña, e, sobretodo, en Rianxo (concretamente en Rianxiño tiña o pazo e o seu centro de operacións caciquís). Chega Jose Viturro Rodríguez ao concello rianxeiro, en 1824, procedente do lugar de Traxeito, parroquia de San Xián de Laíño,(Dodro) para casar en Santa María de Isorna con María Rivela Gómez, na aldea de Isorna, e teñen un fillo chamado Manuel Viturro Rivela. Este mozo emigra para facer a américa no Río de Janeiro (Brasil). Con ambición, non exenta de astucia, tantea a oferta laboral do país carioca a ver cal era o negocio máis lucrativo para facerse rico en poucos anos. Proba sorte no mercado da compra e venda de negros, ou sexa: a trata de escravos. E non lle vai nada mal. Nese momento a escravitude estaba recoñecida por lei, de maneira que non era un negocio ilegal, pero si inxusto e inhumano, que moita xente renegaba del.

Hai anos que un familiar lonxano de Viturro Rivela me contou algo revelador: "*O pai de Viturro* (referíase ao de Rianxiño) *saiu desta casa para o Brasil. Alí embarcou nun barco que levaba negros dun sitio para outro. E como era moi listo "alquilaba" a eses negros e poñíaos a traballar para el e gañaba moito diñeiro. Tanto é así que en pouco tempo fíxose rico e volveu para Isorna feito un señorito. Nunca máis traballou. E foi casar a Noia cunha muller tamén dunha familia moi rica. O pai desa moza era o dono do pazo de Rianxiño. Por eso despois o herdou Viturro".*

Vexamos agora unha proba documental, que chegou ás miñas mans por xentileza do amigo Nuco Losada, e que ven a refrendar o dito polo parente de Isorna:

"1856.- RIO DE JANEIRO.-
Autorización de José de San Pego para vender escravos:

"Autorizo aos señores Manoel Viturro e a Fructuoso de Quadras Arancha a venderen a a pasaren os competentes escritos de venda dos escravos seguintes: Nicolao de nacemento Angola, Leopoldino de nacemento crioulo, cuxos escravos poderán ser vendidos polo maior prezo que puideran obter, dándome por satisfeito por calquera prezo que sexan vendidos; véndoos con todos os achaques novos e vellos, tal cal os posuía. Río de Janeiro, 26 xaneiro 1856. Asdo. José de San Pego."

De volta da aventura brasileira decide darlle un xiro social á súa vida, e seguramente escolle a vila de Noia como campo das súas operacións, porque coñece a unha moza, de ascendencia rianxeira por parte de pai, Soledad Posse Fernández, que vivía na parroquia noiesa de Santa Cristina de Barro. Alí casaría, en primeiras nupcias o 21 de febreiro de 1859, e dela tivo un único fillo, Manuel Viturro Posse; e de segundas,casa coa súa irmá Teresa, fillas de Manuel Posse de Barros e Cipriana Fernández García. Os Posse eran donos dos bens e pazo de Rianxiño. Manuel Viturro Rivela chegou a ser alcalde de Noia, en 1868 e 1869. Faleceu en agosto de 1894. Foi enterrado no cemiterio de Santa María a Nova con sonadas honras fúnebres. O seu descendente recibiu en dote todos os bens e beneficios da familia Posse en Rianxiño.

Don Manuel Viturro Pose, dono e señor da vila de Noia, e máis tarde da de Rianxo.
Unha visión das súas cacicadas

De Manuel Viturro Posse, coñécese pouco a súa turbulenta vida en Noia, e incluso pouco se sabe sobre o lugar de nacemento, e menos da dos seus antepasados; cuestións que abordamos de maneira algo esquemática. Noutra ocasión ocuparémonos das súas peripecias no feudo de Rianxiño.

Viturro Posse superou ao seu proxenitor en mañas, tanto nas boas coma nas malas, ou nas politicamente (in)correctas. Foi bautizado en Santa Cristina de Barro, o 20 de decembro de 1860. Despois de estudar para avogado, en Santiago, aos 25 anos comeza xa a collerlle gusto á carreira política tanto ou máis que ao exercicio da avogacía. Casa, en Noia con María Elena Somoza Hartley, de ascendencia inglesa por parte de nai; o avó era enxeñeiro nas minas de San Finx, Lousame.

Por obra e graza de Aureliano Linares Rivas, *"hábil abogado y orador sobresaliente"*, Viturro entraba na alcaldía de Noia en xaneiro de 1891. O concello noiés estaba formado por un total de 13 concelleiros. Os opositores ao alcalde Viturro eran 7, o que representaba a maioría. Eran liberais "fusionistas", partidarios de Pedro Pais Lapido" (santiagués de nacemento, avogado de talento, amigo de Montero Rios e varios anos deputado provincial), quen acadara meses atrás o cargo de deputado a Cortes, polo distrito noiés, con 1469 votos máis que o candidato oficial; eleccións que foran declaradas extraordinarias e das que retirara a súa candidatura o director de *El Imparcial*, Gasset: *"NOYA.-Ha triunfado en este distrito por una gran mayoría, como ayer dábamos por seguro, el Sr. D. Pedro Pais Lapido, liberal"(El regional: diario de Lugo, 5-2-1891)*

Dende o intre de constituírse o concello, as protestas dos opositores, amigos de País Lapido, xa se escoitaron no salón de actos, motivadas polas irregularidades cometidas na elección dos tenentes de alcalde.

A actuación de Viturro, a dicir de *Gaceta de Galicia*, podía *"ocasionar desgracias dada la excitación y alarma que en todo el pueblo de Noya reina, por querer dos personajes como son el señor Viturro y su compañero imponerse a la voluntad del pueblo que no los quiere":*

"Nosotros sabemos que el señor Pais Lapido cuenta en Noya con toda la gente que le apoya de decidida manera por los muchos servicios que al pueblo tiene prestados, así es que todos los vecinos honrados de la referida villa, prescindiendo de ideas políticas, aúnanse para apoyar de un modo resuelto las personas indicadas por el señor Pais, para constituir el municipio, y comprendiendo esto mismo, ese puñado de politiquillos no se atrevieron a luchar en las elecciones, y ahora

quieren a todo trance, y por medios que siempre son reprobados, imponerse e incautarse del Ayuntamiento".

Meses despois, os mencionados concelleiros foron suspendidos do cargo polo feito de non asinar as actas que *"contradecían su digna actitud".* Reclamaron ao gobernador civil, e fixéronlle saber" la *angustiosa situación del concejo·*, sen resultado positivo para eles.

Viturro quedaba así dono *"del campo para consumar a sus anchas tan meritoria obra";* pero por poucos tempo. Pasados os 50 días que marcaba a lei sen abrirse contra eles ningún procedemento xudicial, volveron e tomaron posesión dos seus cargos.

"Los recurrentes ponen de su parte cuanto es posible para remediar los males que se advierten en la administración municipal y en todos los demás servicios de la incumbencia del Ayuntamiento, y nada pueden conseguir por la apatía de su presidente."

A noticia foi recibida con amarga sorpresa pola poboación, que *"veían en los concejales suspensos una firme garantía de la recta y honrada administración del municipio".* Ese era o triste proceder dos conservadores e o premio mais axeitado *"que el señor Linares Rivas ha podido ofrecer a la lealtad y consecuencia del alcalde señor Viturro Posse"*

"Ah, Noya, Noya poética, incomparable y preciosa Noya.
Fundóte Noé por obra de la tradición y le
gobierna Viturro por gracia de Linares Rivas.
Noé es un personaje bíblico.
Es toda la Biblia.
Es más que la Biblia.
Fundóte Noé ¡oh Noya!
Viturro te... ama y te posee.
Más, más que poseerte.
Te Viturra.
Más, aún más, te... Tritu...urra

Rebelión e atentado contra Viturro por parte do pobo. Destitución e inhabilitación para cargos municipais

Foi en abril de 1892, durante a procesión da Virxe da Soledade, cando *"un espantoso estruendo puso en alarma al vecindario".* Unha bomba de dinamita estalara na casa de Viturro: "*produciendo la rotura de todos los cristales, y algunos desperfectos de importancia".* Logrou salvarse porque estaba presidindo a procesión.

En pleno verán dese ano os veciños de Noia parecían espertar do seu letargo. Cansados de sufrir atropelos e arbitrariedades (como a elección de tenentes de alcalde e, especialmente, o arrendo de consumos), sempre en detrimento dos concelleiros da oposición, favorables a Pais Lapido, revolvéronse airados e valentes contra os que crían que *"impunemente podían fustigársele como si fuera un pueblo de esclavos".*

Na tarde do luns, día 4 de xullo: *"Corrieron con pasmosa rapidez unos impresos en que se convocaba a los vecinos a una reunión magna en la Alameda. Como los ánimos de todos estaban predispuestos, al anochecer rebosaba de gente de todas clases el amplísimo paseo, desde donde, con el lema "¡abajo el arriendo!" y pidiendo la dimisión del Alcalde, comenzó a moverse aquel inmenso enjambre de seres humanos por distintas calles del pueblo. Como era creencia general que la culpa del, para el pueblo oneroso, pero útil para sus explotadores, la tenían el Alcalde y los arrendatarios, fueron apedreadas las casas de éstos y de aquél hasta el punto de no quedarles un cristal sin fractura.*

Mientras discurría el Alcalde por entre la muchedumbre excitando a los vecinos al orden, oía él mismo frases de duro reproche y de ágria censura, y se dice que una mujer del pueblo le arrancó el bastón de la mano y se lo hizo pedazos diciéndole que él era la causa de todo aquello.

Los jefes de la guardia civil y de carabineros obrando con una prudencia y un tacto nunca bien ponderados, estaban preparados y prevenidos observando el giro que tomaban los sucesos para prestar, en caso necesario, sus eficaces auxilios con las fuerzas a sus órdenes".

Tranquilizados nese primeiro día (salvo algúns grupos veciñais que *"destruyeron varias casillas del resguardo",* aínda que deixaron a vila sumida no máis profundo *"silencio allá por las doce de la noche"*, ao seguinte non abandonaron a actitude da noite anterior:

"Se cerraron todos, absolutamente todos, los establecimientos públicos, tanto en el interior de la población como en los alrededores, y se suspendieron los trabajos en todos los talleres y fábricas, llegando al extremo de que no se vendía pan ni vino. Es que todo el mundo se asociaba a la imponente manifestación".

O concello, á vista das reclamacións decidiu rescindir o contrato de arrendo de consumos, peza clave das protestas, con seguridade obrigados polo gobernador civil, quen se puxera en contacto con Viturro ao respecto. Ante esa determinación, *"El pueblo pidió que la música saliese por las calles tocando, en señal de regocijo; y la banda que dirige con tanto celo y acierto don Felipe Paz hizo oir sus armoniosos acordes por las principales avenidas".*

Viturro, debido ao seu comportamento, contaba con moi poucas amizades no distrito: *"todos lo repelan y lo miran con el mismo horror que cuando por voluntad exclusiva del Sr. Linares y por no haberse presentado aquí nadie que secundase sus propósitos, se supo el nombramiento de alcalde que solo pudo obtener debido únicamente a la casualidad, pues no cuenta el partido conservador en este distrito con una sola persona de*

mediana posición que quisiese desempeñar tal cargo".

"Así está el desdichado municipio en donde no se sabe a meses enteros lo que recauda por consumos ni por otros arbitrios: no satisface sus más perentorias obligaciones llegando al extremo que hasta no paga a sus empleados los mezquinos sueldos que tienen asignados pues hace dos trimestres que no perciben un céntimo.

Buen contraste con lo que acontecía con los anteriores ayuntamientos, en que era reputado el de este pueblo como modelo de su buena administración, pues no solo tenía al día satisfechas todas sus obligaciones, sino que ejecutaba importantes obras, como se ven en la magnífica Alameda y jardines de Felipe de Castro, edificio para escuelas públicas, traída de aguas, calles, fuentes y otras por el estilo"

Viturro agrede ao congresista Pais Lapido, en Santiago. Traslado-Ascenso á Secretaría da Deputación Provincial de A Coruña, por decisión de Linares Rivas.

O que aconteceu en Santiago durante as festas do Apóstolo, foi o colmo. Cando máis concorrido estaba o paseo da Rúa do Villar, Manuel Viturro atopouse de fronte con Pedro Pais Lapido (representante de Noia no Congreso), a quen lle dirixiu un saúdo non moi correcto, o que alterou os seus ánimos: tivo que ser suxeitado polos amigos para evitar males maiores. Intres no que Viturro aproveitou para darlle unha bastonada na cabeza *"produciéndole sangre"*:

"El Sr. Pais entró en la librería de Doña Josefa Escribano donde fue cortés y afectuosamente atendido llevándole los amigos a su casa, la que así que se supo el suceso fue visitada por todas las personas de significación de Santiago y por sus amigos particulares que tuvieron la satisfacción de saber que el hecho no revestía ninguna gravedad"

Viturro foi detido, pero como se encontraba en Santiago o gobernador civil, *"padrino cariñoso de alcaldes conservadores pronto recobró la libertad".* Os xornais adiantaban nos primeiros días de xaneiro de 1893, que o alcalde Viturro presentara a dimisión ao ser sabedor de que ía a ser declarado incapacitado para seguir desempeñando aquel cargo.

"En Noya dieron al señor Viturro una monumental "encerrada", por agresión al vecino Vicente Millares".

Neses días volvía ás "andadas". Cando varios grupos andaban cantando polas rúas, na véspera de Reis, seguindo unha costume tradicional, Viturro e o recadador de cédulas persoais, Pérez Hermo, tiveron un altercado con Vicente Millares, patrón do patache, quen foi ferido gravemente cunha arma branca, en diferentes partes do corpo. Esa era unha versión. Outra era que os referidos, acompañados dun cabo da ronda municipal, acometeron bruscamente na rúa da Corredera de Adentro ao mencionado Millares que se *"hallaba dormido sobre unos tableros de una casa de la citada calle, causándole varias heridas graves en la cabeza y cara".*

Ás 8 da mañá do día seguinte, Viturro e Pérez foron conducidos o cárcere pola garda civil. *"Desde la fonda del "Submarino Peral", casa donde habitaban los presos, hasta la cárcel fueron seguidos de más de 300 personas que daban voces de "Mueran los ladrones", "Abajo los asesinos" y otras frases por el estilo que eran contestadas por inmensa gritería en sentido afirmativo":*

"En las inmediaciones de la cárcel había un gentío inmenso haciéndose imposible el tránsito hasta verse la Guardia Civil en el caso de tener que despejar la muchedumbre para poder marchar con desembarazo los presos (...) Los presos se hallan incomunicados. El herido sigue en un estado gravísimo y se teme un desenlace funesto de un momento a otro. La opinión pública se halla excitadísima en vista de este suceso..."

Chegaba a Noia neses días, José López Alonso, quen, efectivamente, *"traía la suspensión del alcalde de este Ayuntamiento y la orden para proceder a nueva elección de cargos del mismo por haber sido declarada nula la anterior".*

En febreiro, comezaba a instruírse un expediente para destituílo, o que acontece ao mes seguinte.*"Por el Ministerio de la Gobernación se ha devuelto a este Gobierno Civil el expediente instruido en la Alcaldía de Noya relativo a la suspensión de D. Manuel Viturro Pose del cargo del alcalde presidente del mismo ayuntamiento, ordenando comience a instruirse con urgencia el expediente de destitución en el que será oído el interesado, por estimar fundados los motivos en que se apoya la referida suspensión"*

Despois da súa"sonada" etapa noiesa, ao mando da alcaldía, grazas á influencia de Linares Rivas, Manuel Viturro Posse entraba, en 1896, a exercer de maneira interina de secretario da Deputación provincial da Coruña. O seu carácter impetuoso e caciquil seguiu a ser o habitual nel tamén na capital provincial. Na Deputación exerceu de "todo": de presidente, secretario... "*y no sabemos si hasta de gobernador".* Era tido pola prensa, ao menos polo xornal *El Noroeste,* como o "*Trepoff provincial*": "*Impulsivo e intemperante, fuerte y recio, con barbas hirsutas, zapatones y sombrero gacho, rubio y colorado como jamón con huevo hilado*".

Non lle negaban a súa capacidade intelectual: *"Ilustrado y culto".* Pero, "*igual que el lobo, en cuanto tiene ocasión, enseña las orejas*"; ás veces non podía agachar "*que lleva dentro de si al hombre de la montaña, arisco y provocativo*".Ese período convulsivo foi tratado en diferentes ocasións polos diversos xornais galegos; destacando, nese aspecto, o xornal santiagués *Gaceta de Galicia.*

Casa Pachin
Restaurante

Ourolo, 107 Taragoña
Rianxo- A Coruña
Telf.: 981 86 12 11
informacion.casapachin@gmail.com
Facebook: Curral do Marqués

Aluminios
IGLESIAS
VENTANAS DE ALUMINIO Y PVC

Taller Artesano
más de 20 años de experiencia
PRESUPUESTO SIN COMPROMISO

C/ As Cortes (Carretera de Tronco)
Rianxo (A Coruña)
Móvil 647 653 518

www.aluminiosiglesias.es - informacion@aluminiosiglesias.es

Antonio Fachado Iglesias
CARPINTERÍA EN GENERAL
Salto da Auga nº46 - Rianxo
627310027 - 981860327

BARBANZA GOLF
PITCH&PUTT

descubre el PITCH&PUTT en barbanza golf

El pitch and putt es una modalidad de golf...

- ✓ más económica
- ✓ más rápida
- ✓ con menor tiempo de aprendizaje
- ✓ accesible para cualquier edad

Nuestro profesor

Santiago Tarrío

Record gallego de Pitch and Putt
Campeón gallego de Golf 2014

Horario de clases:
Martes, jueves y sábados, todo el día
Tfno. 674 711 070

Curso de iniciación

4 clases de 40 min:

2 clases en el campo de prácticas
1 clase en el putting green
1 salida al campo

¡1 mes de abono gratis!

40€

Abono mensual

30€ individual
39€ familiar

Green fee
(salida al campo)

3€ socios
8€ socios de otros campos
10€ no socios

Escuela infantil

Horario:
Sábado 11:00h a 12:00h (6-12 años)
12:00h a 13:00h (12-18 años)

20€/mes

Encuéntranos en:
Lugar Macenda s/n Boiro
Tfno.: 651 172 945

Horario:
Todos los días desde las 10:00h,
excepto lunes y miércoles
no festivos, desde las 15:00h

18 VENRES

11:00 Xogos e inchables na Praza Virxe de Guadalupe
INFANTILANDIA
TREN TURÍSTICO

13:00 FESTA DA ESCUMA na Praza Castelao

14:00 Sesión Vermú: TRIUNFO

16:00 INFANTILANDIA na Praza Virxe de Guadalupe

20:00 IV FESTIVAL ALTERNATIVO no Parque Galicia
RIANXO ON FIRE

02:00 Gran traca final na Praza Castelao
BENGALAS E RIANXEIRA

Gran Verbena ata o día

TRIUNFO – CINEMA – SINTONÍA DE VIGO

Rianxo na segunda metade do século XIX
O Crego don Gerónimo Outeda Fernández

Xesús Costa Rodil

A igrexa domina e controla a vida relixiosa, moral, social, cultural e política, sobre todo a nivel rural. E este poderío esténdese, igualmente, a nivel económico. Todos os testamentos desta época comezan invocando o nome de Deus. E nas disposicións que acorda o testador sempre aparecen as mandas relativas aos funerais, cabodanos, misas, etc que favorecen economicamente á Igrexa, directamente ou a través dos cregos.

Os curas e capeláns, a máis do desempeño das súas funcións relixiosas, procuran adquirir e aumentar o seu patrimonio coa compra-venda de terras e casas ou o seu aluguer. E cando ven que pode chegar a fin da súa vida, testan estes bens aos seus parentes, as súas amas, sen esquecer á Igrexa.

O cura Don Gerónimo Outeda Fernández exercerá o seu labor relixioso con residencia en Rianxo. Foi o devanceiro da familia de Don José Arcos Moldes nas terras rianxeiras. E a estirpe dos Arcos virá morar aquí para herdar e facerse propietaria dos bens de Don Gerónimo. Este era capelán da capela de San Diego na parroquial de Rianxo.

¿Cales foron algunhas desas propiedades de Don Gerónimo Outeda Fernández no municipio de Rianxo?

As escrituras e protocolos notariais do Arquivo Histórico Universitario de Santiago permitiranos responder a este interrogante, no período dos últimos tres anos da súa vida, de 1869 a 1872.

O 25 de outubro de 1869, na vila de Rianxo, Don Gerónimo, de sesenta e oito anos, presbítero, propietario, arrenda a Ramón Rodríguez Buján da Laxe Grande (Taragoña), viúvo, muiñeiro, duns trinta e nove anos, e a José e María Fernández Blanco, de Dorna e Outeiro, o primeiro casado e a segunda viúva, labradores, maiores de cincuenta anos, e tamén a María Castro Figueira do lugar de Vilanustre (Asados), labradora,duns cincuenta anos, un agro nomeado "Francoín" ou "Señoráns", a labradía, toxeira e piñeiral, con árbores de carballos e piñeiros, e brañal, no Carballal (Araño), de 97 áreas e 47 centiáreas (uns once ferrados neste concello de Rianxo); Agro libre de pagar pensión e un valor de 2.000 reais.

O aluguer ás persoas referidas é por catro anos, cunha renda de 38 ferrados de millo e centeo, máis 41 reais, a pagar na súa casa na vila de Rianxo, no mes de marzo, limpos. E non poden árbore algún a non ser algunhas polas dos carballos no tempo de xaneiro, e que o mulime cortarase co fouciño e non co legón. E os piñeiros vellos e os novos hanse conservar.

Ramón Rodríguez Buján será o responsable de pagar o millo, o centeo e o diñeiro, como cabezaleiro. O 10 de novembro de 1869, D. Gerónimo outorga escritura de arrendo de bens na parroquia de Asados, a José Pérez Outeiro, casado, labrador, de 45 anos. Son catro herdades labradías:

- "Agro da Lamela de Arriba", no lugar de Outeiro (Asados), de 4 áreas e 25 centiáreas (un ferrado), libre de pensión, cun valor de 20 escudos (200 reais).

- "As Eiriñas", en Outeiro (Asados), tamén un ferrado. Libre de pensión e valor de 10 escudos (100 reais).

- "A redondela", no Laxido (Rianxo), de 6 áreas e 37 centiáreas (1,5 ferrados). Ten unha pensión de 9 concas de millo e centeo para o Marqués de Montesacro. Vale 30 escudos (300 reais).

- "A Braña", no Barral (Rianxo), 3 áreas e 18 centiáreas (9 concas). Do dominio do Marques de Montesacro. Non sabe a pensión a pagar. Vale 16 escudos (160 reais).

Por catro anos, cunha renda anual de 10 ferrados de millo groso, limpo, posto na casa de Don Gerónimo polo mes de marzo de cada ano.

O día 15 deste mesmo mes e ano escritura o aluguer de leiras, na fregresía de Rianxo, a Manuel Romero, labrador, casado de 37 anos.

- "Portela de Bolgas", a labradío e prado, en Rianxiño, de 6 áreas e 37 centiáreas (1,5 ferrados). Libre de pensión. Valor de 30 escudos (300 reais).

- "Agro da Devesa", labradío (Rianxiño), con 4 áreas e 47 centiáreas (13 concas). Pensión de 10,5 concas de millo e centeo ao señor Ballesteros de Vilagarcía. Vale 24 escudos (240 reais).

- "Barreiras", no Pazo, a labradío, de 6 áreas e 37 centiáreas (1,5 ferrados), con pensión de 2 concas de millo e centeo ao Marqués de Montesacro. Valor de 30 escudos (300 reais).

Igualmente por catro anos e renda de 7,5 ferrados de millo e 20 reais, polo mes de marzo de cada ano.

O catro de xullo de 1870 vende D. Gerónimo Outeda tres predios sitos en Asados, a Emilio Iglesias Regenjo, da mesma parroquia, casado, de 35 anos. Estes son os tres terreos:

- "Agro do muíño", na Devesa (Asados); 5 áreas máis 31 centiáreas (1,2 ferrados), pensión de 4,5 concas de pan mediado e 4 marabedís, á capela da Concepción de Noia. Valor de 125 pts.

Outra leira labradía no dito agro, de 18 áreas e 12

centiáreas (4,2 ferrados). Pensión de 6 ferrados e 1/5 de conca de millo, 5,5 concas de centeo e 10 marabedís, á antedita capela. Taxada en 532 pesestas.

E outra leira no susodito agro, de 10 áreas e 26 centiáreas (2,5 ferrados). Pensión de 8 concas de millo e centeo á mesma capela. Valorada en 312 pesetas.

As tres herdades cómpraas Emilio para seu irmán José, residente na illa de Cuba, solteiro, profesión labrador, de 40 anos, co diñeiro que lle remesa, por "Letra", ao comercio de Don Isidoro de la Riva e sobriños de Padrón, coa contía de 1.000 pts (4.000 reais=400 escudos).

No mes de maio de 1870, D. Gerónimo Outeda Fernández dispón, a través de escritura notarial, doar a súa ama Paz Siso Santamaría, natural de Santa María de Xobre, maior de 26 anos, por ser criada fiel, 6.000 reais. E a morte de D. Gerónimo, o labradío e viñedo chamado "Fontiña", na vila de Rianxo, de 42 áreas e 50 centiáreas (10 ferrados), parte dela con 2 reais de pensión ao Marques de Vilagarcía. E outra herdade, tamén a labradío e viñedo, cerrada sobre si, que agora está a horta, nomeada "Fonteliña", no lugar das Cortes, con pensión de 23,5 concas de centeo e millo, ao Conde de San Román. O valor é de 100 escudos = 1000 reais.

Porén, onde Don Gerónimo amosa o poder do seu patrimonio e a relevancia social que ostenta na sociedade rianxeira dos anos de 1860 e 1870 é nas mandar relativas ao seu enterro, que se recollen no testamento escriturado o 7 de decembro de 1865, e que se reproducen no protocolo notarial do 15 de outubro de 1872, tocante á venda dunha casa e granxa de San José, en Rianxiño.

"... que asistan, con el párroco, todos los señores sacerdotes que puedan ser habidos a quienes se les contribuirá con sus derechos, limosnas y misas de costumbre durante dichas tres funciones... misas a 6 reales cada una. Manda que desde la casa mortuoria al Campo Santo en que debe ser enterrado y luego en la iglesia durante dichas tres funciones asistan con hachas de cera amarilla encendidas y cubierto cada uno con su manto de tres varas de Chinchón que se les proporcionará y llebarán para sí de sus caseros que sus cumplidores califiquen los más pobres. Estos mismos caseros acompañarán de igual modo al sacerdote y más personas caritativas que de la iglesia al término de las exequias pasen a la puerta de la casa mortuoria a dar el último responso por el ánima del testador. Manda que a todos los pobres que concurran a dicha puerta en el día de su entierro se distribuyan 100 ferrados de maíz a 100 pobres de la parroquia de Rianjo que califiquen de tales pobres sus cumplidores. Declara que tiene singular deboción a la madre de Dios Santísima Virgen de los Dolores cuya imagen se benera en la capilla que le está dedicada en la iglesia parroquial de Santa Columba de Rianjo. Es su intención de contribuirle con un retablo nuebo, pero si la muerte no le permitiese realizar su pensamiento, quiere que sus cumplidores lo berifiquen siquiera sea dentro dos o tres años desde el fallecimiento del otorgante, procurando en ello la decencia y gusto que requiere tan digno objeto para lo que le consigna o señala la cantidad de cinco mil reales. Para pago y satisfacción de cuanto hasta aquí dejo dispuesto señala la Casa Granja que nombran de San José... del lugar de Rianjiño, su sembradura 30 ferrados poco más o menos a labradío, viñedo y robleda... con la pensión de dos misas rezadas de a tres reales cada una al año..."

Ao coñecermos ás cláusulas testamentarias de Don Gerónimo Outeda Fernández e o contido das outras escrituras mostradas, decatámonos da súa riqueza patrimonial, e dos seus trazos caritativos. E, mesmamente, da difícil situación económica e social dos labregos e da supremacía do clero.

varela e hijos

RÚA ARCOS MOLDES, 4 – RIANXO

TLF.: 981.860.628 / 609.871.820

electro@varelatiendas.com

expert

VENTA DE:

ELECTRODOMÉSTICOS
MAMPARAS DE BAÑO
SANITARIO
LÁMPARAS
MENAJE…

INSTALACIÓNS DE:

ELECTRICIDADE
FONTANERÍA
CALEFACCIÓN
TELECOMUNICACIÓNS
AIRE ACONDICIONADO
REDES DE DATOS E TELÉFONO
ANTENAS TV
ENERXÍAS RENOVABLES…

Cadena 88 ferreterías

TODO TIPO DE MATERIAL DE FERRETERÍA:

ACCESORIOS ELÉCTRICOS

ACCESORIOS DE FONTANERÍA

BRICOLAXE

PINTURAS…

donDino®

A SÚA TENDA DE XOGUETES

Felices Festas da Guadalupe

JEALSA RIANXEIRA

DESCUBRIR NUEVOS HORIZONTES,
ABORDAR NUEVOS RETOS,
NOS HA AYUDADO A LLEGAR MUY LEJOS

Dónde estamos

RIANXEIRA Escurís Robinson Crusoe

Interproveedor de:

HACENDADO MERCADONA

SUPERMERCADOS DE CONFIANZA

ESTACIÓN DE SERVICIO

Meroil

Embarcaciones y Vehículos

Puerto de Rianxo • T. 981 860 312

NEUMATICOS

SOTO, S.L.

Ourolo - Taragoña (Rianxo)
T. 981 861 680 - 680 800 298

Meroil

ESTACIÓN DE SERVICIO

Relación de anunciantes

Agrícola
- Agro Marxando...19
- Comercial Duarte...9
- Julia Galbán Rodríguez...41

Alimentación
- Carnicería Aliprox...33
- Carnicería Roberto...17
- Confitería Follas Novas...28
- Conservas La Vieira...2
- Conxelados O Muelle...35
- Degalmar Mariscos...73
- Jealsa Rianxeira...69
- Panadaría A Pireta...42
- Representante de viños Gustavo Sende Beiro34

Aluminios
- Alugonza...44
- Aluminios Iglesias...63
- Aluminios Pérez...8
- Ismer Montaxes...4
- Joymar Aluminios de Bexo...51

Arquitectura
- Ana Castiñeiras...17

Artes gráficas
- Imaxe...33
- Rotularama...19

Asociacións
- Escola de Música de Rianxo...45

Autocares
- Empresa Flora...6

Automóbil
- Estación de servicio GOMPA...12
- Estación de Servicio Hermanos Miguéns...52
- GAV asistencia...33
- Neumáticos Soto...70
- Talleres Rianxo...9
- Talleres Tanxil...16

Bazar
- Estanco Xacobiño...27

Carpintaría
- Coello...20

Construción
- Cantería Golias...41
- Fernández Carou...43
- Hermanos Aido...27
- Ramón Iglesias Sánchez...16

Decoración
- Artis-Cont de Galicia...8
- Decoraciones Martínez...57
- Decoracións Adobío...19
- Decoracións Simón...30
- Irmáns Cebreiro, escaiolas...12
- Quinto Decoración e Pintura...51
- Revestimientos Fernández...51

Deportes
- Barbanza Golf...64

Electrónica
- Merktron...27

Ferraxería
- Eduardo Varela e Hijos...68
- Ferraxería Aurora...34

Festas e Espectáculos
- Galicia Espectáculo...35
- Iluminaciones Santiaguesas...48
- Pirotécnica Resúa...47

Floraría
- La Rosa...27

Fotografía
- Fotos Pepe...20

Hostalaría
- A Fábrica de doces...55
- Bar A Lareira...47
- Bar Abuín...41
- Bar O Portugués...43
- Café Bar A de Valen...29
- Café Bar Guadalupe...42
- Restaurante O Vilar...17
- Cafetería Castelao...47
- Pancho...28
- Parrillada Ourense...28
- Pensión Palleiro...12
- Polbaría Parrillada O Taberneiro...12
- Restaurante Casa Pachín...63
- Restaurante Feliciano...74
- Restaurante Tanxil...21
- Soldesinhos...19
- Toffe...72

Infantil
- Infantilandia...16
- Ludoteca Agarimo...55
- Mamis...28

Informática
- ACM Inforibérica S.L...34

Instalacións
- Cañado...47
- Clitecma...36
- Comercial Rubén...58
- E. Muñiz...21
- Ramón y Óscar Tubío SL...51
- Valentín García Saborido...9

Libraría e papelaría
- BEN...72
- Cándido...29

Lotarías
- O Mexillón de Ouro...33

Materiais de construción
- Felipe Ces...55

Mobles
- Hermanos Yáñez, Corián...35
- Muebles Guadalupe...41
- Muebles Muñiz...43
- O Roble...63

Moda
- Academia Mª Jesús Gey...19
- Encarnita...28
- Nenis Moda Infantil...33
- Zapaterías Marty...48

Naval e náutica
- Asteleiros Catoira...21
- Latero Primero...49
- M. Chicolino, Submarinismo...34
- Otero y Losada...8
- Redes Rianxo...57

Odontoloxía e clínica dental
- Fernando Rey & Claudia Stan...55
- José Francisco Cuntín Rey...51
- Lucrecia Marta Ferrari...29
- Mª José Ulloa...9
- MARES...57
- Samir Sami Mátar...49

Óptica
- Centro Óptico Grela...55

Perrucaría e estética
- Auga estilistas...57
- Eclipse...19
- Luís Mariano, cabaleiros...42
- Obel...49
- Peluquería Imperial...12
- Scena...43
- Silvia Noya...17

Publicidade e márqueting
- Buzoneo Barbanza...42

Saúde
- Luís M. Rodríguez Quiromasaxista...42
- María Escurís Villanustre, Fisioterapeuta...29
- Mil Valikrias Terapias alternativas...22

Seguros
- MAPFRE...21
- Ramón Tubío...48
- Rosa Comojo Figueira...16

Telefonía móbil
- MovilPlanet...48

Xestión de residuos
- Econosa...49

Xestoría e asesoría
- Antonio Piñeiro Seage...13
- Asesoria BcN...35
- Cacharrón...20
- Cruceiro – Barraña...0
- Gefico Suárez Tarrío...20
- Gómez Capeans & Moares SLP...8
- Satresa Xestión inmobiliaria...56

Xoiaría
- Xoiaría Bravo...19

Teléfonos de interese

Concello de Rianxo
- Central ... 981 860 075
- Casa do Concello... 981 860 076
- fax ... 981 866 628
- Deportes ... 981 866 861
- fax ... 981 843 629
- Emprego e Turismo ... 981 866 663
- Cultura e Xuventude... 981 100 688
- Información turística... 981 860 755
- Servizos Sociais... 981 860 061
- Recadación... 981 866 661
- Xulgado de Paz... 981 860 953
- Auditorio de Rianxo... 981 100 688
- Museo do Mar... 981 860 755
- Casa Museo de Manuel Antonio... 661 610 085
- Aula Activa do Mar... 981 860 808
- Biblioteca Pública Castelao... 981 860 272

Instalacións Deportivas
- Pavillón de Rianxo... 981 866 110
- Pavillón de Taragoña... 981 862 342
- Piscina Climatizada Municipal... 981 860 086

Corpos de seguridade e emerxencias
- Policía local... 981 860 625 / ... 609 862 222
- Garda Civil ... 981 860 023 / ... 062
- Protección Civil... 981 860 625 / ... 609 862 222 / ... 112
- Ambulancia... 981 860 625 / ... 609 862 222 / ... 609 228 821

Centros de Saúde
- Rianxo ... 981 860 169 / ... 981 860 173
- Urxencias ... 981 860 148
- Taragoña ... 981 863 226
- A Coviña ... 981 861 593
- Santa Comba... 981 866 212

Farmacias
- Praza da Igrexa... 981 860 425
- Rinlo ... 981 860 094
- Irmáns Ínsua... 981 860 108
- Taragoña ... 981 861 854
- Asados ... 981 862 799

Centros de Ensino
- CEIP Castelao de Rianxo... 981 860 252
- CEIP Brea Segade de Taragoña... 981 862 002
- fax ... 981 843 804
- CEIP Ana María Diéguez de Asados... 981 862 603
- Colexio Rural Agrupado... 981 861 745 / ... 981 863 305
- IES Félix Muriel... 981 843 700 / ... 981 843 701

Taxis
- Rianxo ... 981 860 236
- Taragoña ... 981 861 212

ben
papelería librería

LIBRERÍA
PAPELERÍA
PRENSA
REVISTAS
COPISTERÍA
IMPRENTA

URB. MARTELO
C/. F. Rey Romero, Nº 7

981.866.443 - www.ben.es
ben@ben.es

TOFFE
SERVICIOS INTEGRALES DE HOSTELERIA

Urbanización Virxe de Guadalupe,2
981 86 61 26
RIANXO

TELÉFONOS:
Juan José Galbán
696004576
Andrés Galbán
644430452

DEGALMAR
MARISCOS DE GALICIA

¡Deséxavos unhas Felices Festas!

ameixa babosa de Carril
ameixa fina
ameixa xapónica
berberecho
mexillón
navalla
ostra
.....

Viveiros propios en Carril

DEGALMAR
GARANTÍA DE CALIDADE

Rúa Loureiros, 57. Rianxo. info@degalmar.com. www.degalmar.com
Depuradora: Abanqueiro, 32 (Triñáns) Boiro..

1946

70 Festas da Guadalupe

Casa fundada en 1.946

RESTAURANTE - BAR

FELICIANO

Tel.: 644 964 173 / e-mail: restaurante.feliciano@gmail.com

google.com/+RestauranteFelicianoRianxo

2015